

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

HT16

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

Tolkandets tid

En studie av politisk analys på nyhetsplats

Författare: Alexander Hultman, Mattias Backlund, Robin Salomonsson

Handledare: Nicklas Håkansson

Kursansvarig: Mathias Färdigh

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

This study examines the development of political news analysis during three routine periods, 2004, 2008 and 2012, using framing and mediatization as a theoretical framework. In order to examine this development, we have analyzed political news journalism in Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter and Svenska dagbladet - the four largest, nationwide papers. We aim to utilize previous research whenever possible and these four papers stood out from a cumulative research perspective. We chose this theme for the study partly because of the lack of research on political news journalism during between election periods. We saw this as an opportunity to provide new insight to the field of mediatization research. We wanted to see if there would be any correlation between our results and those of the election focused studies.

Our results show that while political news analysis has decreased slightly from 9 percent of political news journalism in 2004 to 8 percent 2012, overall, interpretative news journalism has increased. From 26 percent 2004 to 41 percent 2012. We can also see that framing politics as a game, rather than reporting the actual political issues, has increased from 41 percent to 48 percent 2012. In addition to this we looked at the number of direct sources in political news journalism. In our research we have found that there are no directly cited political sources in 69 percent of the political news journalism.

We cannot see a substantial change in the amount of political news analysis during our research period. But we have seen a growing tendency to frame politics as game, which can be attributed to the increasing mediatization of the political sphere. This has happened in concordance with the increase of interpretive approach to political news journalism. The amount of directly cited political sources is least prevalent in articles that frame politics as a game. This type of journalism is also vastly increasing in number, largely a result of mediatization.

All this leads us to believe that there has been a migration of interpretation from analysis to traditionally descriptive news articles

Keywords: mediatization, election, political news journalism, analysis

Innehåll

1. Inledning.....	5
2. Övergripande problemformulering.....	6
3. Syfte och frågeställningar.....	8
3.1. Frågeställningar.....	8
4. Tidigare forskning.....	8
5. Teori.....	12
5.1. Medialiseringsteori.....	12
5.2. Gestaltningsteori.....	13
6. Metod.....	15
6.1. Att undersöka hur politiska analyser på nyhetsplats har utvecklats i mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012.....	16
6.1.1. Att undersöka om politiska analyser på nyhetsplats har ökat jämfört med annan politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder?.....	18
6.1.2. Att undersöka om ett tolkande journalistiskt förhållningssätt har ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken under mellanvalsperioder?.....	19
6.1.3. Att undersöka om spelgestaltningar vanligare inom tolkande journalistik och hur gestaltas politiska analyser över tid i mellanvalsperioder?.....	20
6.1.4. Att undersöka om man kan tyda en förändring i vilken typ av gestaltande texter där politiker får komma till tals?.....	20
6.1.5. Att undersöka hur vanligt det är att politiska analyser på nyhetsplats innehåller opinionsmätningresultat?.....	21
6.2. Urval och generaliserbarhet.....	22
6.3. Testkodning.....	23
6.4. Metoddiskussion.....	24
7. Resultat och analys.....	25
7.1. Har politiska analyser på nyhetsplats ökat jämfört med annan politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder?.....	26
7.1.1. Slutsats.....	28
7.2. Har ett tolkande journalistiskt förhållningssätt ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken under mellanvalsperioder?.....	28
7.2.1. Slutsats.....	31
7.3. Är spelgestaltningar vanligare inom tolkande journalistik och hur gestaltas politiska analyser över tid i mellanvalsperioder?.....	31
7.3.1. Slutsats.....	35
7.4. Kan man tyda en förändring i vilken typ av gestaltande texter där politiker får komma till tals?.....	35

7.4.1. Slutsats	38
7.5. Hur vanligt är det att politiska analyser på nyhetsplats innehåller/redovisar opinionsmätningar/opinionsmätningresultat?.....	39
7.5.1. Slutsats	41
8. Slutsats	42
9. Slutdiskussion	44
10. Litteraturlista	46

1. Inledning

Vikten av att skilja på nyheter och opinion har i Sverige varierat med tiden. En brytpunkt anses vara valrörelsen 1968 då högerledaren Yngve Holmberg anklagade medierna för att driva en agenda som gynnade vänstern, och ansåg att detta var en bidragande orsak till att Socialdemokraterna fick egen majoritet i andra kammaren. SR-chefen gav då statsvetaren Jörgen Westerståhl i uppdrag att utreda frågan om partiskhet och saklighet i public services valrapportering.

En viktig sak som Westerståhl betonade var vikten av att skilja på nyheter och analys på nyhetsplats. Mediekonsumenten skulle då själv ha möjlighet att avgöra betydelsen av nyheten (Nord & Stúr 2009:34).

Under 1900-talet har svensk journalistik förändrats, så även journalistrollen.

Efterkrigstiden fram till 1960-talet kom att definieras utifrån att journalister "speglade" världen i sin nyhetsbevakning (Djerf-Pierre & Weibull 2001:200). Den speglade synen på det journalistiska uppdraget byttes under 60-talet ut mot en mer granskande roll (Djerf-Pierre & Weibull 2001:210).

Journalistiken hade under 1900-talets första hälft agerat som en passiv part i kontakten med politiker, där journalisterna ofta fungerade som en megafon när politikerna ville föra ut sina budskap. 1960-talet var en tid som präglades av ökad polarisering i samhället, där Vietnamkriget och studentupproren var två händelser som skapade stor debatt i samhället, men också i medierna. Det var också en tid då granskningsidealet präglade journalistkåren, som i takt med att de bland annat fått sin första universitetsutbildning 1960 genomgick en betydande professionalisering (Wadbring & Weibull 2014:251). När SVT 1960 anordnade sina första partiledarutfrågning var det fortfarande partiernas egna representanter som ställde frågorna. I kommunalvalet 1966 var dessa ersatta av journalister som ställde sina egna, kritiska frågor till politikerna. (Djerf-Pierre & Weibull 2001:264) Journalisterna hade kopplat greppet, ett grepp de ännu inte släppt.

Från och med 80-talets mitt pratar man om en journalistroll som inte bara har till uppgift att bevaka och granska nyhetshändelser, utan även tolka dem. Dessa idéer härstammar ursprungligen från USA. Där ansåg journalister som Walter Lippman

redan på 1920-talet att världen blivit så pass komplex att journalisterna behövde använda sina kunskaper för att göra den begriplig för läsarna (Nord & Stúr 2009:29). Det sena 1900-talet har utmärkt sig i en journalistroll som mer och mer gått ifrån den klassiska förmedlar- och speakerrollen. Journalisterna har blivit allt mer synliga och aktiva deltagare i den egna journalistiska berättelsen. De fungerar allt oftare som experter. I denna nya roll har journalisten ett självpåtaget tolkningsföreträdare i kraft av en egen sakkunskap (Djerf-Pierre & Weibull 2001:348). Och sedan millennieskiftet har tolkandet fått en framträdande plats i det journalistiska landskapet, där politiska kommentatorer och nyhetsanalyser blivit allt vanligare (Nord & Strömbäck 2013).

2. Övergripande problemformulering

Varför den tolkande journalistiken fått starkt fotfäste är något som Djerf-Pierre och Weibull studerat i deras historiska exposé *Spegla, granska, tolka* (2001). De menar att de journalistiska idealen har förskjutits under 1900-talet till en nutid som definieras av just tolkandet. Det tolkande förhållningssättet ses ofta som ett uttryck för journalistikens vilja att agera självständigt gentemot andra samhällsinstitutioner, men också att det vill behålla tolkningsföreträdet samt öka sitt eget inflytande (Strömbäck 2013:131).

I dagens samhälle, där nyheter publiceras dygnet runt, och där traditionella medier inte alltid är först på bollen, blir den tolkande journalistiken ett sätt för medier att sticka ut, och göra sig kommersiellt gångbara (Nord & Stúr 2009:11).

Men det kan också ses som ett sätt för medierna att hävda sin makt gentemot de politiska institutionerna. När den politiska nyhetsjournalistiken får en allt tydligare analyserande funktion flyttar journalister fram sina positioner. Det kan i sin tur ses som en konsekvens av mediernas medialisering och något som sker på bekostnad av politikernas makt att sätta dagordningen (Strömbäck 2008). Samtidigt ska de sägas att ökningen av den tolkande journalistiken skett i samklang med att journalistyrket professionaliserats. Det här innebär att en bättre utbildad och mer kunnig yrkeskår har bidragit till mer opartiska och sakliga analyser. Det har i sin tur ökat trovärdigheten och statusen på analyserna (Nord & Stúr 2009:36).

Utöver att tolkande journalistik har blivit vanligare i politisk nyhetsjournalistik, som en effekt av *medialiseringen*, finns även kopplingar mellan det journalistiska innehållet och en annan teori inom medieforskningen - *gestaltningsteorin* (Strömbäck 2015:304). Tidigare forskning har visat på att hur journalisterna väljer att gestalta den politiska nyhetsjournalistiken, också påverkar i vilken omfattning de väljer att tolka den (Aalberg & Strömbäck 2012, s.172).

Men i forskningen på området angående politisk nyhetsjournalistik, vilket innefattar politiska analyser på nyhetsplats, och dess olika gestaltningar har huvudfokus legat på valrörelseperioder. Detta har medfört att de kunskaper vi har om hur politik är förmedlat och gestaltat i media i allra högsta grad är tagna från just dessa perioder.

Detta har inneburit att man flitigt har hänvisat till dessa studier när man diskuterat trender och förändringar inom den politiska nyhetsjournalistiken (De Swert & Van Aelst 2009:150). Det man kan se i de här undersökningarna är att det sker en ökning av spel- och strategigestaltning under valperioder, likväl en ökad journalistisk synlighet på bekostnad av politiska aktörer. I förlängningen innebär det också att politiker allt oftare förekommer som objekt, snarare än subjekt. Det här tar sig uttryck i att politiker oftare omnämns än de får komma till tals. En central fråga kvarstår dock: hur är det med generaliserbarheten för dessa studier? Kan man se valrörelserna som "normalperioder" där medierna agerar likartat mot vad de annars gör, eller kan man se en tydlig distinktion mot den politiska nyhetsjournalistik som bedrivs under mellanvalsperioder.

Vidare frågar vi oss hur förhållandet mellan ett ökat tolkande journalistiskt förhållningssätt - politiska analyser på nyhetsplats - och inslaget av opinionsmätningar i medierna ser ut. Opinionsmätningar har blivit en journalistisk produkt som fått allt större plats på nyhetsplats det senaste decenniet, och med det även utrymme för att bedriva tolkande journalistik. Ofta är det också medieföretagen som beställer opinionsmätningarna och kan då skaffa sig en trippelroll: de beställer mätningarna, de rapporterar om dem, och de tolkar också resultaten. På så sätt skaffar medierna sig ett totalt grepp över frågan (Jendel & Strömbäck 2013:151). Opinionsundersökningar är inte en exakt vetenskap och har som alla metoder sina brister. Men med sättet dessa undersökningar oftast presenteras på framstår innehållet lätt som hård - och sann - fakta (Jendel & Strömbäck 2013:157). Även här borde man kunna fråga sig om opinionsmätningar - i sin form av siffror och tabeller - kanske verkar som en sorts tolkande journalistik? Ur ett tolkande perspektiv är det också intressant att se på hur opinionsmätningar refereras till i den politiska nyhetsjournalistiken. I valrörelsen 2010 var en majoritet av de artiklar med referenser till opinionsmätningar av tolkande art. Det ska tilläggas att det verkar vara i artiklar där opinionsresultat redovisas i indirekt form utan att hänvisa till faktiska mätningar som sambandet mellan opinionsreferenser och tolkande journalistik är som starkast. Ett exempel på en indirekt referens skulle kunna vara: "Opinionsmätningar visar". Möjligtvis är det här ett sätt för journalisten att ge legitimitet åt sin egen journalistiska berättelse, vilket ger uttryck och utrymme för egen tolkning (Jendel & Strömbäck 2013:163).

För att på ett än mer djuplodande sätt undersöka hur politiska analyser utvecklas över tid i mellanvalsperioder är det viktigt att granska vilka grupper som förekommer som källor i den politiska nyhetsjournalistiken. Ett antagande är att politiker får mindre utrymme i form av citat och talstreck i tidningarna när ett tolkande förhållningssätt i den politiska nyhetsjournalistiken ökar. Medaliseringsteorin pekar nämligen på att journalister strävar att bli självständiga från politiska institutioner, organisationer och aktörer genom att ge sig själva tolkningsföreträde, vilket i sin tur sker på bekostnad av politikernas egna ord (Strömbäck 2015:304).

I *Tyckandets tid* skriver författarna Lars Nord och Elisabeth Stúr som följer angående vilka som varit de minst omtyckta av den politiska ledningen: under 1980-talet var det de tydliga ideologiska motståndarna på tidningarnas ledarsidor som väckte störst irritation. Under 1990-talet var det i stället de aggressiva och mycket närgångna politiska nyhetsreportrarna. Under 2000-talets första decennium förefaller det slutligen att vara de politiska kommentatorerna – som befinner sig någonstans mellan dessa tidigare extremer – som föranleder de flesta politiska utbrotten över det journalistiska förfallet (Nord & Stúr 2009:8). Kanske är den här synen en indikation på vilka det är som styr diskursen för den politiska nyhetsjournalistiken.

3. Syfte och frågeställningar

Att undersöka hur politiska analyser på nyhetsplats har utvecklats i mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012.

3.1. Frågeställningar

- Har politiska analyser på nyhetsplats ökat jämfört med annan politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder?
- Har ett tolkande journalistiskt förhållningssätt ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken under mellanvalsperioder?
- Är spelgestaltningar vanligare inom tolkande journalistik och hur gestaltas politiska analyser över tid i mellanvalsperioder?
- Kan man tyda en förändring i vilken typ av gestaltande texter där politiker kommer till tals?
- Hur vanligt är det att politiska analyser på nyhetsplats innehåller/redovisar opinionsmätningar/opinionsmätningresultat?

4. Tidigare forskning

Teorin om medialisering är numera ett väletablerat ämne inom medieforskningen. På Göteborgs universitet har man i flera årtionden forskat om medier, politik och medialisering. Med *Mäktiga massmedier* försöker Kent Asp, professor emeritus vid JMG på Göteborgs universitet, visa mediernas, så som tv, radio och press, delaktighet i svensk politisk opinionsbildning. Målsättningen med forskningen är att skapa en enhetlig teori om massmediernas politiska opinionsbildning. Asp har förutom detta verk utgivit ett större antal böcker och artiklar i ämnet, och hans betydelse för forskningen i ämnet kan inte underskattas.

Att påstå att massmedier haft en central roll i politiken är knappast kontroversiellt, medierna och politiken verkar tillsammans. I *Mediekratin - mediernas makt* analyserar Kent Asp och Johannes Bjerling mediernas makt och relation till den politiska sfären ur många perspektiv. Författarna tar bland annat upp vem som

bestämmer dagordningen, hur själva valbevakningen ser ut, om politikerna håller på att fasas ut av experter och journalister med mera. Det empiriska underlaget grundar sig i studier gjorda på svensk valrörelsejournalistik ända tillbaka till 50-talet, vilket ger ett långsiktigt perspektiv på valbevakningens trender.

Kent Asp har under flera årtionden undersökt den svenska journalistkåren ur flera aspekter. Ett av dem är journalisternas syn på vem som har makten över den politiska dagordningen. Anmärkningsvärt där är att journalisterna själva anser att de tappat mark på den fronten. 1989 ansåg 60 procent av journalisterna att de hade "Mycket stort inflytande" över den politiska dagordningen. 2011 var den siffran cirka 50 procent. Att de skulle anse att de förlorat inflytande till en annan grupp är dock oklart. Regering/departement, partiers och riksdags inflytande anser de ha förändrats marginellt (Asp 2011:114). Även om journalisterna själva inte anser att de fått en ökad makt över dagordningen, så finns det mycket som tyder på att så ändå är fallet.

Om Kent Asp etablerade begreppet *medialisering* i Sverige, så är Jesper Strömbäck, JMG:s nuvarande professor, på många sätt hans arvtogare. De senaste 20 åren har Strömbäck publicerat åtskilliga forskningsrapporter om politikens medialisering. I hans studie *Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan* är syftet att analysera koncepten "medierad" och "medialiserad" politik, och att empiriskt undersöka hur svenska riksdagsledamöter och politiska journalister upplever mediernas makt över politiken (Strömbäck 2008). Först och främst försöker studien konkretisera de ganska abstrakta begreppen medierad och medialiserad politik, för att sedan kunna utgå ifrån dem i en empirisk studie.

Forskningen berör framförallt maktrelationen mellan politiker och journalister, huruvida det är mediernas eller politikens logik som råder, vem som får komma till tals i den politiska diskursen, och i förlängningen vem som formar den. Strömbäck (2008) medger i resultatet att:

Även om den empiriska undersökningen i den här artikeln inte har försökt eller kan svara på i vilken utsträckning som medieinnehållet och de politiska aktörerna de facto är styrda av medielogiken eller en politisk logik visar den sammantaget att både riksdagsledamöter och politiska journalister – de grupper som rimligen har bäst insyn i interaktionerna och de ömsesidiga relationerna mellan politiska aktörer och medier – gör bedömningen att medierna har ett stort inflytande.

Mer specifikt visar resultaten att medierna, enligt riksdagsledamöterna och de politiska journalisterna, har ett stort inflytande över dagordningen, politiken i allmänhet och över allmänheten. I ett fall visar resultaten att medierna anses ha större inflytande än centrala politiska aktörer som de politiska partierna, regeringsledamöter och riksdagsledamöter. Undersökningen ger stöd åt att politiken har medialiserats, inte bara i Sverige, utan även utomlands. Men i vilken utsträckning går inte att besvara.

Strömbäck fortsätter presentera sin forskning om medialisering i kapitlet *Den medialiserade valrörelsejournalistiken* ur antologin *Kampen om opinionen* (2013). Här analyseras teorin bakom politikens medialisering och hur det påverkar svensk journalistik vidare. I hans forskning redovisas hur mediers bevakning av politik och samhälle sett ut under de senaste valrörelserna i Sverige. Och det Jesper Strömbäck kommer fram till är bland annat att politiska analyser har blivit vanligare med tiden. Han går också in på hur den politiska nyhetsjournalistiken tagit sig i uttryck, med viss förskjutning från sakpolitisk gestaltning till den allt vanligare spelgestaltningen. Strömbäcks kapitel *Den medialiserade valrörelsejournalistiken* får ett stort utrymme i denna uppsats, både under teoridelen och i operationaliseringen. Det kodschema som används vid kodningen av våra analysenheter är ett kortat kodschema av det Strömbäck använde vid sin undersökning. Detta val att arbeta kumulativt med den tidigare forskningen är för oss väl avvägt och tillämpligt för att göra vår undersökning så generaliserbar som möjligt.

I Tyckandets tid från 2009 redovisar Lars Nord och Elisabeth Stúr resultatet av en liknande undersökning på politisk analys i både etermedia, morgon- och kvällstidningar under tre olika riksdagsval, 1998, 2002 och 2006. Boken ger dels en övergripande historisk bakgrund till förekomsten av politisk analys på nyhetsplats, men ger också läsaren en konkret bild av hur skeenden förändrats över tid. Författarna lyckas bra med att fånga den mediala "tidsepok" vi nu lever i. Här har man även inkluderat en del av den kritik som finns mot medialiseringen, och även frågor kring hur medialiseringen påverkar konsumenten. Precis som den mesta forskningen om politisk nyhetsjournalistik undersöker Nord och Stúr valrörelser. Vårt bidrag till forskningen blir här att komma bort från valrörelsejournalistiken och istället undersöka hur det ser ut under mellanvalsperioder. Kan man se en genomgående trend angående den politiska analysen på nyhetsplats, eller är detta något som sticker ut nämnvärt under valrörelser? Det är rimligt att anta att antalet politiska analyser ökar under valrörelser, men kan man se att förändringen under dessa perioder även återspeglar rapporteringen i övrigt?

En annan form av politisk nyhetsjournalistik som tagit sig in i tidningarna det senaste decenniet är opinionsmätningarna. En journalistisk produkt med samband till den tolkande journalistiken enligt Strömbäck och Jendel i deras studie *Medierna och opinionsmätningarna* (2013). Under valrörelsen 2010 gav 55 procent av artiklarna eller inslagen innehållande referenser till opinionsmaterial uttryck för ett tolkande journalistiskt tolkningssätt. För övrigt material var siffran 37 procent (Strömbäck & Jendel 2013:166). För Aftonbladet och Expressen har andelen artiklar med referenser minskat från 2002 till 2010. För Svenska dagbladet har andelen ökat, medan Dagens nyheter ligger på samma nivå, på knappt 20 procent. Undersökning

visar också att samtliga ovanstående medier i större utsträckning hänvisar till indirekta opinionsrelaterade artiklar, snarare än direkta.

I studien *Politics in the news: Do campaigns matter? A comparison of political news during election periods and routine periods in Flanders (Belgium)* hittar författarna Peter Van Aelst och Knut De Swert flera argument för valrörelsejournalistiken inte går att likställa med den politiska nyhetsjournalistik som bedrivs under mellanvalsperioder. När de jämför den politiska nyhetsjournalistiken i Flandern i Belgien under såväl val som mellanvalperioder lyckas de urskilja flera signifikanta skillnader: större andel "hårda nyheter" till förmån för "mjuka" och "sensationella" så som blåljusnyheter, kändisnyheter osv. En annan tydlig skillnad är att antalet utrikesnyheter minskade med upp till en tredjedel under valrörelser. Det gick även att se skillnader i vilka som fick komma till tals i nyheterna. Slutligen motiverar författarna att undersökningens generaliserbarhet torde vara god gentemot länder med liknande politiskt mediasystem som Belgien, exempelvis de skandinaviska länderna (Van Aelst & De Swert 2009:165).

Även i Falascas studie *Political news journalism: Mediatization across three news reporting contexts* (2014) kan man se att den politiska nyhetsjournalistiken ser annorlunda ut beroende på vilken tidsperiod som undersöks. I sin studie jämför Falasca gestaltandet av politisk nyhetsjournalistik i tre olika sorters nyhetskontexter; finanskrisen 2008, valrörelsen 2010 och rutinbevakningen av politik 2012. Det hon kommer fram till är att gestaltandet av politik som spel i journalistiken är mer vanligt förekommande i valrörelsen än vid krisrapporteringen från 2008 eller under rutinbevakningen av politik 2012 (Falasca 2014:594). Från det här drar författaren slutsatsen att valrörelsejournalistiken är mer medialiserad än den politiska journalistiken under kris- och rutinbevakning. Det beror dels på att varje enskild journalist har ett tydligare koncept för hur en valrörelse borde rapporteras än vid till exempel en krissituation. Och dels på att journalister under valrörelser tydligt vill markera sitt oberoende gentemot politiker, vilket i samband med ett ökat tolkande format leder till en mer medialiserad politisk nyhetsjournalistik menar författaren (Falasca 2014:595). På motsatt sätt menar Falasca att nyhetskontexterna 2008 och 2012 snarare drivs av en politisk logik, där journalisters ämnesval i hög grad påverkas av olika politikernas utspel och ageranden. Vid krisrapportering saknas dessutom ovan nämnda koncept vilket också påverkar vilken sorts logik som styr den politiska nyhetsjournalistiken (Falasca 2014:595).

5. Teori

5.1. Medialiseringsteori

Om man vill undersöka huruvida politisk analys och tolkande inslag på nyhetsplats har ökat över tid, så måste man först se till vilken grad mediernas innehåll formas av den politiska kontra den mediala logiken (Dimitrova & Strömbäck 2011). Vi anser att det bästa sättet att undersöka detta är genom medialiseringsteorin, eftersom den beskriver hur samhället anpassar sig efter medierna (Meyer 2002).

Medialiseringsteorin har de senaste decennierna fått allt starkare fäste. Termen är inom medieforskningen etablerad, men har under åren används godtyckligt, utan att tydligt definieras alla gånger. Kent Asp menar att:

Med politikens medialisering avser vi här ett politiskt system som i hög grad påverkas av och är anpassad till de krav som massmedierna ställer i sin bevakning av den politiska världen.

Strömbäck och Nord (2013) beskriver medialiseringsteorin som central inom kommunikationsvetenskapen och att den strävar efter att beskriva relationen mellan medierna och politiken. Lilleker (2006) menar att teorin ger belägg för att det är medierna som formar processerna och diskursen kring den politiska kommunikationen, såväl som samhället kommunikationen äger rum i. Mediologiken är ett begrepp som ofta används, men som kanske inte förklarats så tydligt. Asp och Bjerling (2014) menar att begreppet faktiskt är en nyckel till att förstå medialiseringprocessen som helhet. Det finns flera sätt att se på nyhetslogiken. Enligt North (1990) går nyhetslogiken att betrakta som institution i det avseendet att den utgör de regler och normer som präglar journalistiken.

Nyhetslogikens institution består i första hand av professionsnormer och professionsstandards. Professionsnormer handlar, i grova drag, om att medierna ska vara oberoende och opartiska. Oberoende i det avseendet att man som journalist bör stå och verka självständigt i relation till olika grupper och organisationer i samhället. Enligt Nord och Stúr (2009) är objektivitetsidealet något som lyfts fram alltmer efter professionaliseringen av journalistyrket. Det handlar helt enkelt om hur nyhetsjournalister *bör* förhålla sig till sitt arbete, dvs. rättvist och informativt. Professionsstandards kan delas in i två huvudgrupper: hantverksregler och formregler. Men här ingår även nyhetsvärdering i form av urval, såväl som regler kring presentation. Det är alltså dessa regler och normer som inte bara medierna och journalistiken efterföljer, utan även politiker, andra maktaktörer och samhället i helhet anpassar sig efter alltmer. Politiker anammar inte bara journalisternas sätt att arbeta, utan även deras sätt att tänka menar Asp och Bjerling (2014).

Den här typen av anpassningen efter journalistiska normer och ideér utgör tillsammans med påverkan medialiseringens huvudsakliga makt. Asp och Bjerling liknar det vid "mediemaktens synliga och osynliga ansikte", där påverkan är den synliga makten och anpassning den osynliga. Men den huvudsakliga drivkraften i

medialiseringen är som sagt anpassningen. Utan aktörernas (politikernas) anpassning efter medielogiken, saknar medialiseringen drivkraft. Ett svar till varför politiker, och även andra aktörer, anpassat sig efter medierna är för att de är beroende av dem (Asp & Bjerling 2014).

Jesper Strömbäck vill vidare se medialiseringen som ett flerdimensionellt begrepp, där varje dimension utgörs av en skala. Den första dimensionen går ut på att undersöka i vilken omfattning medierna utgör den primära källan om kunskap och politik och samhälle. Den andra dimensionen handlar om i vilken utsträckning medierna är självständiga i förhållande till politiken. Den tredje vill undersöka i vilken omfattningen medieinnehållet förhåller sig till medielogiken och den politiska logiken. Den fjärde och sista dimensionen ser på politiska aktörers förhållande till medielogiken och den politiska logiken (Strömbäck 2008).

5.2. Gestaltningsteori

Under de senaste två decennierna har en annan teori kommit att bli central inom kommunikationsvetenskapen, den om *framing*, eller *gestaltningsteorin* som den heter på svenska. Teorin har rötter inom medieforskningen tillbaka till 1970-talet då sociologen Gaye Tuchman med sin *Making News* (1978) valde att beskriva nyheter som ett fönster (frame) mot verkligheten och att detta fönster aldrig kan vara en *objektiv* spegling av samma verklighet (Shehata 2015). När det kommer till politisk nyhetsjournalistik är det främst två typer av gestaltningar (generiska) som är dominerande, sak- och spelgestaltningar. Längre saknades tydliga och avgränsade definitioner i forskarsamhället kring dessa begrepp, något som Aalberg och Strömbäck (2012:172) påpekar och försöker råda bot på i sin studie *The framing of politics as strategy and game: A review of concepts, operationalizations and key findings*. Deras studie behandlar framförallt spelgestaltningsbegreppet vilket författarna delar upp i två separata begrepp: spel- och strategigestaltning. Spelgestaltning beskrivs som nyhetsartiklar/inslag där politiken porträtteras som ett spel med en vinnande och en förlorande sida, kampen om opinionen eller debatter kring specifika lagförslag. Det gäller också för porträtteringen av opinionsmätningar och hur olika intressegrupper och väljarkårer tycker och tänker kring politiken. I spelgestaltande journalistik finns det inte sällan ett analyserat inslag om vad resultatet blir av olika politiska utspel (Aalberg & Strömbäck 2012:172).

Strategigestaltande journalistik beskrivs snarare som nyhetsartiklar/inslag där man tolkar motiven bakom partiernas eller politikernas agerande. Samt deras strategier och taktik för att uppnå politiska och lagstiftande målsättningar. Det kan till exempel syfta på strategier i valrörelsen eller hur man framhäver politikernas olika personligheter som styrkor eller svagheter. Och hur dessa aktörer använder sig av media för att uppnå satta mål (Ibid).

De här två gestaltningarna ses som två dimensioner av det övergripande begreppet *strategisk spelgestaltning*. Vi kommer likt det man har gjort i tidigare forskning kring politisk nyhetsjournalistik hålla oss till den övergripande definitionen och av samma skäl kalla den *spelgestaltning* istället för *strategisk spelgestaltning* (Strömbäck 2004).

Den andra sidan av myntet när det kommer till gestaltningar av politik i svensk journalistik är *sakgestaltningar*. Det innebär journalistik vars porträtterande är av en mer direkt form; sakgestaltade nyhetsartiklar/inslag fokuserar på det politiska förslagets sakliga innehåll, vad som har eller kommer hända eller vad någon har lagt fram eller har sagt i en politisk fråga (Strömbäck 2004). Och det är något som kan sägas ligga närmare den enskilde journalistens professionella ideal. I pressutredningen från 1994 kan man läsa att journalistikens uppgift bland annat är att "förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor", vilket verkar ligga nära en journalistik som är sakgestaltad (SOU 1995:37:156).

Sakgestaltningar är alltså sådan journalistik som har fokus på politikens sakliga innehåll. Spelgestaltningar är på motsatt sätt en form av journalistik vars tema är att beskriva politiken som en tävling med strategi och egenvinning för de inblandade, istället för ett system till förändring. Och forskning har visat att den här gestaltningsformen också leder till ökad misstro till politik och dess företrädare (Strömbäck 2012:272). I flera av världens demokratier finns det starka tendenser till att spelgestaltningar av politik vinner mark i förhållande till sakgestaltande journalistik. Något som man ser i länder som USA, Storbritannien, Tyskland och Israel (Strömbäck 2012:273).

Men att dra någon slutsats om hur vanligt det är att medierna väljer att gestalta politiken som spel är svårt eftersom dessa spelgestaltningar skiljer sig mellan länder och medier. Däremot det man kan säga är att det finns samband mellan spelgestaltningar av politiken och kommersiell media. Om man skulle jämföra USA och Sverige är alltså spelgestaltande journalistik vanligare i det förra än det senare. På samma sätt är det också vanligare att kvällstidningar väljer att gestalta politiken som spel och strategi än morgontidningarna. Det gäller även journalistiken i kommersiella Tv-nyheter kontra public service-nyheter (Strömbäck 2012:274). I Sverige har man studerat de olika gestaltningarna i medierna sedan 1998, men då med ytterligare en kategori - skandalgestaltningar vars innebörd är att man i artiklar och inslag väljer att fokusera på moraliskt och juridiskt klandervärda beteenden hos politiker. För svenska mediers del följer de samma mönster som beskrivits ovan; en morgontidning väljer i större utsträckning en sakgestaltande politisk journalistik än vad kvällstidningar gör. Och de väljer i sin tur i högre grad att gestalta politiken som ett spel än vad morgontidningarna gör. I det här avseendet verkar graden av kommersialisering också vara en avgörande

faktor när det kommer till hur man porträtterar politisk journalistik (Strömbäck 2012:274).

Samtida valrörelsejournalistik tenderar alltså att gestalta politik som spel och strategi istället för sak, vilket är ett led i att ge den enskilde journalisten ett starkare tolkningsföreträde när det kommer till politiska frågor. Det visar tidigare studier på området (Aalberg et al., 2012). Och mönstret som går att finna i den här bevakningskontexten pekar på en ökad medialisering av politiken (Falasca 2014). På det här sättet verkar medialiseringen av politiken och gestaltningen av politik som spel ihop.

Vi ämnar att operationalisera medialiseringsteorin och gestaltningsteorin så att vi kan besvara de tidigare nämnda frågeställningarna och i slutändan vårt syfte. Eftersom det är ett väl utforskat område för valrörelser kan vi ta sats från tidigare operationaliseringar av teorierna och applicera på våra analysenheter i mellanvalsperioder.

6. Metod

Vi har i denna studie genomfört en kvantitativ innehållsanalys. Då vi inte genomfört någon närläsning av texterna, har vi sett en sådan metod som självklar.

Vår empiriska undersökning är av beskrivande modell där teorin ligger till grund för studien. I den här typen av studier är det viktigt att teorin kan säga något om de fall som inte finns med i undersökningen. Den ska med andra ord gå att generalisera till andra fall (Esaiasson et al. 2012:89).

Likt nästan all annan forskning är vår studie beroende av den kumulativa kunskapen i forskarsamhället; vi ska inte uppfinna hjulet på nytt, utan ta så mycket som möjligt av den kunskap som redan finns. Och som vi tidigare har redogjort i vårt teoretiska ramverk tar vi rygg på några av de mest centrala teorierna i kommunikations- och medieforskning, de om *medialisering* och *gestaltningsteori*. Vid en närmare titt på vår studies syfte och frågeställningar, som till stor del handlar om att undersöka *frekvensen* av politiska analyser på nyhetsplats över tid, blir det tydligt att vi ska gå vidare med en kvantitativ innehållsanalys (Esaiasson et al., 2012:197). Eftersom vår målsättning är att dels få en bild över hur den politiska analysen på nyhetsplats har utvecklats över tid, och dels att hitta samband mellan den här formen av politisk nyhetsjournalistik och de teorier vi studerat närmare, förväntar vi oss samla in en stor mängd analysenheter. Därför är en kvantitativ innehållsanalys bättre lämpad för vår forskning, än en kvalitativ sådan (Esaiasson et al., 2012:198).

När det kommer till operationaliseringen av våra frågeställningar finns det vissa som är lättare att omsätta till variabler medan andra behöver vara av en mer tolkande karaktär. En vanlig missuppfattning är att skillnaden mellan kvantitativ

och kvalitativ innehållsanalys är skillnaden mellan att räkna och att tolka (Esaiasson et al. 2012:198). Vidare ska det tilläggas att det i den tidigare forskningen vi har refererat till också finns kodböcker vilka kommer vara till hjälp för oss. Ett exempel på det är Strömbäcks studier (2013) om valrörelsejournalistiken i kapitlet *Kampen om opinionen*.

6.1. Att undersöka hur politiska analyser på nyhetsplats har utvecklats i mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012

För att undersöka utvecklingen av politisk nyhetsjournalistik behöver vi först och främst reda ut en del centrala begrepp. Först och främst, vad är en politisk analys på nyhetsplats och i vilken genre kan man säga att den här formen av journalistik faller inom? Vi menar att *politiska analyser på nyhetsplats* är en del av *politisk nyhetsjournalistik*, något som Strömbäck (2015:300) definierar så här:

Politisk nyhetsjournalistik handlar om politiska aktörer (exempelvis politiker och politiska partier) eller politiska institutioner (exempelvis regering och riksdag).

Definitionen ovan är bred och med den innefattar all journalistik som på något sätt behandlar det politiska landskapet, oavsett om det gäller politiska institutioner eller aktörer (Strömbäck 2015). Hade det inte varit för delen ”nyhets-” i begreppet *politisk nyhetsjournalistik* skulle den här gälla för allt material vi hittar i en traditionell tidning, såväl åsiktsmaterial som nyhetsmaterial. Vi menar alltså att ledare-, debatt- eller insändarmaterial inte bör ses som en del av genren *politisk nyhetsjournalistik*. *Politisk nyhetsjournalistik* är alltså sådan journalistik man vanligtvis hittar efter man bläddrat förbi ledare-, kultur- och debattsidor i en tidning. Det är journalistik i form av klassiska *nyhetsartiklar* men också tydligt vinjetterade *analys/perspektiv/motsvarande*. Politisk nyhetsjournalistik innefattar även *intervjuer, sakpolitiska guider och instruktiv artikel*.

Med *vinjett* syftar vi på grafisk markering som anger ett återkommande journalistiskt tema ovan eller under artikelns innehåll. Vinjetter återkommer också i samband med journalistens signatur med eller utan foto.

Med *nyhetsartikel* menar vi alla artiklar på nyhetsplats som saknar en vinjettering som får läsaren att tro att det skulle vara något annat än en nyhetsartikel (Strömbäck 2014).

Med *analys/perspektiv/motsvarande* (framöver kommer vi kalla den här formen enbart för *analys*) syftar vi på artiklar som är tydligt vinjetterade. Med det menar vi artiklar som markeras med ord som: “Analys”, “Kommentar” eller “Perspektiv”. Skulle det vara otydligt markerat för läsaren som påverkar uppfattningen huruvida det är en *analys* eller inte, väljer vi liksom Strömbäck i sin studie (2014) att läsa texten som en *nyhetsartikel*.

Med *intervju* menas intervjuer med en från tidningen fristående person där själva nyheten är vad personen ska ha sagt eller gjort i en intervjusituation (Ibid). För att politisk nyhetsjournalistik ska kallas *sakpolitisk guide* behöver det finnas sammanställningar där partiets eller politiska aktörers ståndpunkter redovisas, utan någon journalistisk bearbetning.

Den sista formen av politisk nyhetsjournalistik vi kommer använda oss av i den här studien är den om *instruktiv artikel*. Den här genren syftar på journalistik som vill instruera läsaren. Ett exempel som Strömbäck tar upp i sin studie (2014) på vad en instruktiv artikel är den om "Hur man poströstar". Vi upplever att den här formen borde vara något bredare och innefattar, för vår del, även artiklar som tydligt förklarar hur politiska skeenden går till; ett exempel skulle kunna vara hur rösträkningsförfarandet vid riksdagsval går till. Utöver det krävs det en tydlig markering/vinjettering vid den här formen av politisk nyhetsjournalistik.

Ett annat centralt begrepp som behöver definieras när man undersöker analysens plats i den *politiska nyhetsjournalistiken* är det om *tolkande journalistik*. Det är också på sin plats att tydliggöra motsatsförhållandet mellan *tolkande journalistik* och *beskrivande journalistik*. Salgado och Strömbäck försöker i sin studie *Interpretive Journalism: A Review of Concepts, Operationalizations and Key Findings* (2012) rätta till problematiken kring begreppen eftersom det länge inom forskningsfältet funnits flera olika definitioner för vad som är tolkande och inte. De kommer fram till att *tolkande journalistik* borde definieras så här (Salgado & Strömbäck, 2012:154):

Tolkande journalistik är i motsats till eller en vidareutveckling av beskrivande, faktabaserad och källgrundad journalistik. Sett ur ett berättarperspektiv är tolkande journalistik karakteriserad av en framträdande journalistisk röst som med sina förklaringar, kontextualiseringar eller spekulationer går bortom fastställda fakta eller uttalanden från källor. Det kan, även om inte tvunget, också karakteriseras genom olika teman valda av journalisten, användande av värdeladdade termer eller uppenbara kommentarer.

Strömbäck menar att det tydligaste sättet att identifiera den tolkande journalistiken, däribland analys, är att titta på användandet av vinjetter. I tv är ett vanligt segment att journalister intervjuar en annan journalist, ofta i direkt anslutning till en partiledardebatt eller ett nyhetsinslag som rör politik. I pressen kan man dels kolla på explicita nyhetsanalyser som ibland kommer från tidningens egen reporter, från en fristående expert, eller att en journalist intervjuar en politisk reporter från den egna tidningen.

Det är dock vanskligt att enbart kolla på politiska analyser på nyhetsplats. Artiklar som till formen ter sig som beskrivande kan vid en närmare granskning även ge uttryck för ett tolkande journalistiskt förhållningssätt (Strömbäck 2013:132). Ett tydligt sätt att identifiera detta, menar Strömbäck, är att se om nyheterna inte bara fokuserar på vad som hänt, vad någon sagt, gjort eller föreslaget, utan också varför någon sagt eller gjort något i ett vidare sammanhang och händelsernas eller uttalandenas vidare innebörd (Ibid).

Strömbäck har identifierat som följer: "För att en nyhet ska anges ge uttryck för ett tolkande journalistiskt förhållningssätt har det krävts att journalisten i viktiga avseenden har gjort sina egna tolkningar". Vidare menar han att artikeln inte enbart behöver innehålla tolkningar, dock ska journalistens tolkningar ha spelat en framträdande roll i den (Strömbäck 2013:133).

Tidigare forskning på det här området har fokuserat på valrörelsejournalistiken, men vi anser att de variabler som använts under de studierna även går att applicera på vår undersökning. Därför har vi använt kodschemat och kodinstruktionerna från Jesper Strömbäcks kapitel *Den medialiserade valjournalistiken* ur antologin *Kampen om opinionen* som stöd för vår operationalisering av medialiseringsteorin (Strömbäck 2013). Vi har resonerat kring det här materialet och tagit fram de variabler vi anser mest lämpliga för vårt avgränsade forskningsområde. Dessutom har vi valt att använda oss av Strömbäcks definitioner och begreppsutredning kring journalistikens genrer, däribland hans beskrivningar av analys kontra politisk nyhetsjournalistik.

6.1.1. Att undersöka om politiska analyser på nyhetsplats har ökat jämfört med annan politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder?

Jörgen Westerståhls utredning angående public services eventuella partiskhet tog fasta på en specifik sak: medierna måste vara tydliga med att särskilja nyheter och analyser på nyhetsplats, exempelvis genom tydlig vinjettering. På så sätt kan mediekonsumenterna själva värdera innehållet. Forskning på området har visat att dessa gränser med åren mer och mer suddats ut. Våra operationaliseringar ser till att undersöka ifall de undersökta tidningarna vinjetterar sina analyser, eller om de till utseendet tar sig samma form som traditionella nyhetsartiklar. Våra operationaliseringar kollar också på graden av tolkande, eller analyserande, i de traditionella nyhetsartiklar som återfinns på tidningarnas nyhetssidor. För variabeln V7 - *Journalistisk genre tidningar* kan vi tydligt se hur medierna vinjetterar sina olika produkter. Variabeln har sex olika svarsalternativ:

1. Nyhetsartikel
2. Analys
3. Intervju
4. Sakpolitisk guide
5. Instrukтив artikel
6. Ej kodbar (kodas som 99)

Och dess är de sex olika produkter som vi har ansett täcka allt det material vi valt att koda på ett tillfredsställande sätt.

Vidare vill vi se om den politiska analysen har ökat över tid i mellanvalsperioder. Då behöver vi också fråga vårt material om datum. Det är precis vad V4- *Datum* gör.

Den här variabeln besvaras enligt formeln: ÅÅMMDD. I resterande resultatavsnitt kommer den här variabeln användas flitigt, därför väljer vi i fortsättningen bara att benämna den som V4 - *Datum*.

Förutom att undersöka hur vanligt förekommande det är med politiska analyser på nyhetsplats kommer vi även att undersöka hur det ser ut för varje enskild tidning.

För att göra det använder vi oss av V1 - *Medium*. Dess svarsalternativ är:

- 1 = Aftonbladet
- 2 = Expressen
- 3 = Dagens nyheter
- 4 = Svenska Dagbladet

6.1.2. Att undersöka om ett tolkande journalistiskt förhållningssätt har ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken under mellanvalsperioder?

För att mer djuplodande kunna undersöka den journalistiska produktens eventuellt tolkande förhållningssätt, bortom vinjetteringen, har vi också använt oss utav variablerna V4 - *Datum* och V.6 - *Journalistiskt förhållningssätt helhet*. Den senare har tre olika svarsalternativ:

1. Tolkande
2. Beskrivande
3. Ej kodbar (kodas som 99)

Det här hjälper oss att se hur frekvent ett tolkande eller beskrivande förhållningssätt är i den politiska nyhetsjournalistiken. Nästa steg är att kontrollera för olika journalistiska genrer, då kan vi avgöra om förhållningssätten är vanligare i en specifik typ av journalistisk produkt. Vi får alltså återigen användning för vår variabel V7 - *Journalistisk genre tidningar*.

Det sista steget för att kunna ge någon klarhet i frågeställningen om ett tolkande journalistiskt förhållningssätt har ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken är att se hur det har utvecklats för varje enskilt medium. Då behöver vi fråga analysenheterna vilket medie enheten befinner sig i (V1 - *Medium*), vilken tidsrymd (V4 - *Datum*) samt om den är av ett tolkande eller beskrivande förhållningssätt (V6 - *Journalistiskt förhållningssätt helhet*).

6.1.3. Att undersöka om spelgestaltningar vanligare inom tolkande journalistik och hur gestaltas politiska analyser över tid i mellanvalsperioder?

När man ska undersöka utvecklingen av politiska analyser på nyhetsplats, något som Strömbäck delvis gör i studien *Den medierade bilden av politik* (2014), är det intressant att titta på hur olika artiklar i den *politiska nyhetsjournalistiken* gestaltas. Är det till exempel vanligare att politiska analyser på nyhetsplats gestaltas ur ett spel- och strategiperspektiv än sakgestaltning (Aalberg & Strömbäck 2012)? Först ut vill vi ta fram hur andelen för sak-, spel- och skandalgestaltningarna samt annan gestaltungsform ser ut för vår samlade data.

Genom vår variabel V17 - *Dominerande journalistisk gestaltning* samt V4 - *Datum kan* vi få en överblick över hur vanligt det är med de olika gestaltungsformerna i all politisk nyhetsjournalistik. V17 har fem olika svarsalternativ:

1. Sak
2. Spel
3. Skandal
4. Annan
5. Ej kodbar (kodas som 99)

För att kunna säga i vilken utsträckning de politiska analyserna på nyhetsplats är av spelgestaltande form behöver vi ställa ytterligare en fråga till våra analysenheter, nämligen den om genre (V7 - *Journalistisk genre tidningar*). Enligt tidigare forskning (Strömbäck 2012) är spelgestaltningar vanligare i kvällspressen än vad den är i morgonpressen under valrörelseperioder. Därför vill vi även kontrollera för medium. Då behöver vi även använda oss av variabeln V1 - *Medium*.

6.1.4. Att undersöka om man kan tyda en förändring i vilken typ av gestaltande texter där politiker får komma till tals?

I de tidigare frågeställningarna har vi utforskat hur vanligt förekommande det är med politiska analyser på nyhetsplats kontra de andra formerna som faller in under paraplybegreppet politisk nyhetsjournalistik. Vi har tittat på tolkande kontra beskrivande förhållningssätt på helheten av en analysenhet. I frågeställningen ovan går vi in på innehållet och frågar oss hur politisk nyhetsjournalistik gestaltas över tid, genre och om det ser olika ut för olika medier. Nu är det dags att granska ett av de verktygen som journalisten har - vilka får komma till tals i tidningen, och mer precist, hur ser gestaltningarna ut på analysenheterna där politiker kommer till tals? Först vill vi skaffa oss en uppfattning om vilka grupper som kommer till tals i all politisk nyhetsjournalistik över mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012.

Att "komma till tals" innebär att man antingen citeras med talstreck/pratminus i analysenheten eller indirekt med citationstecken. För det här ändamålet använder vi oss av variablerna V10 - V16:

V10 - *Nationella politiker*

V11 - *Internationella politiker*

V12 - *Övriga partianknutna*

V13 - *Medborgare samt yrkesföreträdare*

V14 - *Akademiska/icke-partianknutna experter*

V15 - *Chefer och högre tjänstemän*

V16 - *Journalister/medieföreträdare*

När vi vet hur vanligt förekommande det är att nationella och internationella politiker står som källor, i relation till andra grupper ska vi lägga till ytterligare raster. Vi vill dels se hur det ser ut över olika journalistiska genrer, det innebär att vi får användning av V7 - *Journalistisk genre tidningar* igen. Och dels vill vi se om det finns någon skillnad i vilka sorters gestaltningar (V17 - *Dominerande journalistisk gestaltning*) som dessa politiker står som källa. Vi undersöker tre mellanvalsperioder och vill därför se hur datan förändras över tid och kommer också använda oss av variabel V4 – *Datum* för den här analysen.

6.1.5. Att undersöka hur vanligt det är att politiska analyser på nyhetsplats innehåller opinionsmättningsresultat?

Ett annat sorts verktyg som används i politisk nyhetsjournalistik är redovisandet av opinionsmättningsresultat som kortfattat betyder tydligt och fullständigt redogörande för opinionsmaterial. Ett exempel skulle kunna vara ett diagram över riksdagspartiernas sympatier hos den svenska befolkningen. Utöver redovisandet sker också ett mer svepande refererande till opinionsmätningar och resultat. Att granska användandet av dessa i politiska analyser på nyhetsplats men också för annan sorts politisk journalistik är därför intressant.

Vi har två stycken variabler som mäter det här i vårt material: V18 - *Redovisas opinionsundersökningar* med svarsalternativen *Ja* och *Nej*. Och V21 - *Refereras det till opinionsmätningar eller opinionsresultat*, som också kan besvaras som ovan. Båda de här variablerna kontrolleras för tid (V4 - *Datum*) samt genre (V7 - *Journalistisk genre tidningar*).

6.2. Urval och generaliserbarhet

Sett till tidsrymden för vilken den här studien ska genomföras inom kommer vårt urval vara begränsat till nationell media i form av dags- och kvällspress. Närmare bestämt: *Dagens Nyheter*, *Svenska dagbladet*, *Aftonbladet* och *Expressen*. Tanken bakom detta är att alla dessa tidningar har ambitionen av att vara rikstäckande, och då också borde ha ambitionen av att rapportera om viktiga politiska händelser på framför allt riksnivå, även om vi tror att rapportering om kommunal- och landstingspolitik också förekommer, och utrikespolitik likaså. Inom ramen för denna uppsats har vi sett det som rimligt att koda en vecka per tidning och år.

De fyra tidningarna: Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet är ett urval gjort utifrån alla nyhetsmedier i Sverige. Både press, webb, radio och tv. Det svenska medielandskapet är, med undantag för public service, en kommersiell marknad. Eftersom dessa är stora aktörer på marknaden och har alla ambitionen av att vara rikstäckande känns det därför rimligt att anta de även är med och sätter agendan för hur det redaktionella innehållet kan och bör se ut.

När dessa fyra stora aktörer på tidningsmarknaden, i ett allt hårdare medieklimat kämpar för att vinna konsumenternas uppmärksamhet blir analysen, eller tolkandet, ett vapen i kampen för att presentera exklusivt material. Nord och Stúr menar att ökningen av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt inte ska ses som ett tecken på ökad partiskhet i rapporteringen, utan att gestaltningarna är ett resultat av en inneboende medielogik som bygger på en dramatisering bestående av element som konflikt, tillspetsning, personifiering och polarisering (Nord & Stúr 2009).

I perspektivet av att vi i så stor utsträckning vill arbeta kumulativt är valet av dessa fyra tidningar rimliga; Jesper Strömbäck har i *Kampen om opinionen* (2013) analyserat innehållet i dessa tidningar under tre olika valrörelser. Innan dess genomförde Lars Nord och Elisabeth Stúr en studie (2009) där de kollade på ovan nämnda tidningar under valrörelserna 1998, 2002 samt 2006. Även Kajsa Falasca har i sin studie *Political news journalism: Mediatization across three news reporting context* (2014) kollat på hur den politiska nyhetsjournalistiken uttryckts under bland annat finanskrisen och i valrörelsen, med ovanstående tidningar och dess artiklar som analysenheter.

För att vår undersökning ska kunna leda till meningsfulla resultat är det nödvändigt att urvalet sker genom slumpens väg. Innan vi ger oss i kast med kodningen genomför vi en selektionsprocess där det bestäms vilka analysenheter som ingår i vår studie. Då vår population består av papperstidningen av Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet under 2004, 2008 samt 2012, är det för vår externa validitets skull viktigt att vårt urval görs så slumpmässigt som möjligt ur den population vi valt att fokusera på. Med hjälp av en hemsidan *Random.org*, som används i annan forskning (Neuhaus et al., 2006) för att till exempel ta fram slumpmässiga siffror, mängder eller datum slumpar vi fram alla veckodagar vi behöver för att få en konstgjord "vecka" under varje mellanvalsperiod. Sedan väljer vi

ut huvudeditionen för varje tidning under dessa konstgjorda veckor. Genom att slumpmässigt plocka fram populationen på det här sättet undviker vi att fastna i nyhetscykler likt den ”om att det är exakt två år kvar till nästa val”. Vi resonerar som så att en sådan nyhetscykel tydligt påverkar mängden politisk nyhetsjournalistik i de valda tidningarna, vilket skulle leda lägre extern validitet för vår studie (Esaiasson et al. 2012:58). Alltså; med slumpmässigt framtagna tidningar för dessa mellanvalsperioder, och i slutändan ett slumpmässigt antal analysenheter ökar vi vår externa validitet, och med den också generaliserbarhet.

För att undersöka hur politiska analyser på nyhetsplats har utvecklats i mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012 kommer vi att utgå ifrån det kodschema som använts i *Den medierade bilden av politik* (Strömbäck 2014) på vårt material av tidningsartiklar från *Aftonbladet*, *Expressen*, *Dagens nyheter* och *Svenska dagbladet*.

Jesper Strömbäcks ursprungliga kodschema från *Den medierade bilden av politik* från 2014 innehåller totalt 83 variabler. Till en början sammanställde vi ett preliminärt kodschema som Jesper Strömbäck fick ta del av och kommentera. Den respons vi då fick bidrog till hur vi valde att slutligen färdigställa vårt kodschema som då rymde 21 olika variabler. Det kodschema vi valt att använda går att finna under bilagor. För att koda våra analysenheter har vi använt oss av de mikrofilmer som finns tillgängliga på samhällsvetenskapliga biblioteket på Göteborgs universitet. För att hinna med att koda allt material har vi valt att dela upp tidningarna vilket inneburit att vi kodat ungefär en tredjedel av materialet var. Inget av materialet har kodats av mer än en person. För att säkerställa att vår reliabilitet blivit så god som möjligt har vi under vårt arbete med att koda våra analysenheter konsekvent konsulterat varandra vid tveksamma fall.

6.3. Testkodning

Vi har vid två tillfällen under kodningsprocessen genomfört testkodningar. Det ena tillfället med material som ingått i vår undersökning, det andra med material som inte ingått i vår undersökning. Vid dessa tillfällen har vi kunnat tyda viss differens i hur vi valt att tolka olika variabler. En sak som skiljer vår testkodning från kodningen av det material vi sedan använt i den faktiska undersökningen är att vi under testkodningen inte konsulterat varandra vid tveksamma fall.

För första testkodningen var det framförallt två kodningsskillnader som stack ut. Det ena rörde testkodningen över *Dagens nyheter* 30e december 2004 och variabeln V.17 – *Dominerande journalistisk gestaltning*. Över de åtta analysenheterna som kodats i tidningen var 75 procent olika i första och andra kodningen. Det visade sig framförallt vara svårt att avgöra huruvida en artikel skulle kodas som *sakgestaltande* eller *annan* när det kom till mindre uppenbar politisk nyhetsjournalistik. Därefter tog vi åtgärder för att undvika en så pass stor diskrepans mellan våra kodningar eftersom just den variabeln ligger till grund för mycket i vår operationalisering.

Det andra kodningsskillnaden som stack ut var i testkodningen över huvudeditionerna av Aftonbladet den 27e januari 2004 samt den 30e december 2004. Här fann vi att över nio analysenheter uppgick kodningsskillnaden för V.8 – *Huvudsakligt tema* till 56 procent. Det här är en variabel som inte är riktigt lika avgörande när det kommer till vår undersökning, och vi har inte valt att använda oss av den i vår operationalisering. Med det sagt är målet att koda så lika som möjligt, och i de fall vi fann kodningsskillnader efter första testkodningen kunde vi se att politisk nyhetsjournalistik kan komma i många olika former vilket tvingade oss till pågående samtal under resterande kodning av de 84 tidningar vi valt att undersöka. Den andra testkodningen genomförde vi i slutskedet av datainsamlandet. Till skillnad från första testkodningen valde vi alla tre att gå igenom samma fyra slumpmässigt framtagna tidningar; ett exempel av Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet vardera. De slumpmässigt framtagna datumen sträckte sig över alla tre mellanvalsperioder och veckans alla dagar.

När vi gjorde kodningsjämförelser för vår samlade data fann vi framförallt två noterbara skillnader i kodningen. Dels för variabel V.8 – *Huvudsakligt tema* men också för V.17 – *Dominerande journalistisk gestaltning*. För V.8 var kodningsskillnaderna i medel på 46,3 procent. Det beror främst på att politisk nyhetsjournalistik kan i en och samma analysenhet beröra flera olika teman. Därtill har variabeln 33 olika svarsalternativ. Vi vill också påminna om att V.8 inte har någon framträdande roll i vår operationalisering och således inte heller i vår resultatdel.

Det gäller dock inte för den andra noterbara kodningsskillnaden, den för variabel V.17 – *Dominerande journalistisk gestaltning* där medel låg på 43,2 procent. Eftersom både V.8 och V.17 gick igen från första testkodningen har vi under materialinsamlingen varit noggranna att konsultera varandra så fort tvivelaktiga fall i analysenheterna uppstod. Under testkodning 2 tilläts inte någon konsultation alls.

6.4. Metoddiskussion

Med hjälp av 740 analysenheter från Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet under mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012 försöker vi få svar på vårt syfte och våra frågeställningar. Anledningen till att vi valt just dessa tidningar är flera: det är de fyra största, dagligt utgivna tidningar vi har i Sverige, och borde rimligtvis vara tongivande när det kommer till att bedriva politisk nyhetsjournalistik. Alla fyra är rikstäckande, och borde därför kunna erbjuda både en bredd och ett djup i sin bevakning. Men det kanske viktigaste argumentet är att vi i vår forskning vill arbeta kumulativt; den forskning som bedrivits på området i Sverige har kollat på just dessa tidningar. Därför kommer vi i vår resultat- och analysdel att ställa våra resultat mot den tidigare forskningen. Dessa är alla viktiga faktorer som bidrar till att vi i slutändan anser att vår validitet och generaliserbarhet är god.

Med hjälp av ett kodschema som ursprungligen innehöll 83 variabler har vi kokat ner till de 21 som vi ansett vara mest relevanta för vår operationalisering. Av de 21 har vi i resultatdelen valt att redovisa för dem som vi anser vara mest relevanta för vårt syfte och våra frågeställningar. Det faktum att vi lade ner mycket tid för att säkerställa att vi anpassade kodschemat efter just vår undersökning ser vi som ytterligare en faktor som bidrar till validiteten, både internt och externt. Att vi varit tre stycken var till stor hjälp när vi skulle koda så pass många analysenheter som vi gjorde. För att uppnå en så god reliabilitet som möjligt har vi valt våra analysenheter genom ett slumpmässigt urval, och vi har vid två tillfällen genomfört testkodningar för att säkerställa att vi är samstämmiga i vår kodning. Dessutom har vi under ordinarie kodning kontinuerligt konsulterat varandra när vi funnit analysenheter som varit svåra att koda.

7. Resultat och analys

I detta kapitel kommer vi att redovisa de för vårt syfte och våra frågeställningar mest relevanta resultaten från vår undersökning.

Totalt har vi gått igenom 740 politiska nyhetsartiklar - våra analysenheter - med nedslag i tre mellanvalsperioder: 2004, 2008 samt 2012. För varje årtal tog vi fram 7 stycken slumpmässigt valda veckodagar, måndag till söndag, med tillhörande tidningsexemplar från Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet. Totalt omfattar de tre nedslagen 84 tidningsexemplar, och som tidigare nämnts - 740 politiska nyhetsartiklar.

Vårt kodschema kommer ursprungligen från Strömbäck och hans studie *Den medialiserade valrörelsejournalistiken* 2013. Det ursprungliga kodschemat innehåller 83 variabler, medan vi efter att ha sållat bort dem som inte var direkt relevanta för vår undersökning använt oss av 21 utav dessa variabler.

Vi har konsekvent sett till att enbart koda ett svar per variabel. Vid vissa situationer har flera teman berörts, och mer än en gestaltning framträtt. Vid dessa tillfällen har vi systematiskt angett det svarsalternativ som varit mest framstående i texten. Alltså kan en text som kodats som en spelgestaltning även ha inslag av sakgestaltning, för att nämna ett exempel. För fullständigt kodschema rekommenderas bilagan som följer med denna uppsats.

7.1. Har politiska analyser på nyhetsplats ökat jämfört med annan politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder?

I vår första frågeställning vill vi undersöka om frekvensen av analyser kopplade till den politiska nyhetsjournalistiken ökat under perioden för vår undersökning. Det primära vi här har kollat på är formatet och vinjetteringen på nyhetsplats.

I nedanstående tabell kommer vi att redogöra för huruvida politiska analyser på nyhetsplats har ökat i frekvens i mellanvalsperioderna 2004, 2008 samt 2012. I tabellen delar vi upp varje analysenhet för att se hur tidningarna förhåller sig till varandra och variablerna över tid.

Vi har delat upp det breda fältet politisk nyhetsjournalistik i fem delar, en uppdelning vi finner i tidigare valrörelseforskning av Jesper Strömbäck. De olika genrerna är: Nyhetsartiklar, analyser, intervju, sakpolitisk guide och fristående opinionsundersökning. Så här ser förhållandet ut mellan de olika politiska nyhetsgenrerna under mellanvalsperioderna (procent):

Tabell 1. Politisk nyhetsjournalistik uppdelat i fem journalistiska genrer över tre mellanvalsperioder. Procent.

	2004	2008	2012
Nyhetsartikel	89	89	88
Analys	9	5	8
Intervju	1	0	0
Sakpolitisk guide	0	1	0
Instruktiv artikel	0	4	4
Total	100	100	100
N	294	261	185

Kommentar: Siffrorna i tabellen avser andelen politisk nyhetsjournalistik som kan kategoriseras som "nyhetsartikel", "analys", "intervju", "sakpolitisk guide", "instruktiv artikel" samt "ej kodbar". Kategorin "ej kodbar" har för den här tabellen tagits bort. Frågeställningen var "Journalistisk genre i tidningar" med sex tillhörande svarsalternativ.

Källa: Kodbok1, finns som digital bilaga.

Vi kan inte se någon större förändring i andelen nyhetsartiklar i ovanstående tabell, den är tämligen konstant. Däremot sker det en viss minskning i antalet vinjetterade politiska analyser på nyhetsplats, något som vi kommer att diskutera vidare i tabellen nedanför. För övriga kategorier är förändringen på sin höjd marginell.

Tabell 2. Politisk nyhetsjournalistik uppdelat för fyra olika tidningar över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Nyhetsartikel</i>			<i>Analys</i>			<i>Övrigt</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Aftonbladet	86	79	83	14	14	9	0	7	8
Expressen	83	85	89	17	0	6	0	15	5
Dagens nyheter	90	92	86	6	7	10	4	1	4
Svenska dagbladet	90	90	93	9	3	7	1	7	0
Genomsnitt	89	89	88	9	6	8	2	5	4
N	261	233	163	27	14	15	6	7	7

Kommentar: Siffrorna i tabellen avser andelen politisk nyhetsjournalistik som kan kategoriseras som "nyhetsartikel", "analys", "intervju", "sakpolitisk guide", "instruktiv artikel" samt "ej kodbar". För den här tabellen har genrererna "intervju", "sakpolitisk guide", "instruktiv artikel" och "ej kodbar" slagits ihop till kategorin "Övrigt".

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

I tabell 2 går vi in på frekvensen av de journalistiska genrererna ser ut i de fyra olika tidningarna. Vi har valt att här redovisa nyhetsartiklar och analyser var för sig. De övriga journalistiska genrererna har vi klumpat ihop till kategorin *övrigt* då de inte förekommer i någon större omfattning, och då deras förekomst inte är relevant för vår undersökning i samma utsträckning som de första genrererna.

Det vi kan se i tabellen är att politisk analys på nyhetsplats, åtminstone den som är tydligt vinjetterad, generellt sett, har minskat sedan 2004. Samtliga tidningar, med undantag för Dagens nyheter, hade störst andel politisk analys år 2004. De båda stora, rikstäckande kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen hade 14 respektive 17 procent vinjetterad politisk analys på nyhetsplats. Samtidigt ser vi att morgontidningarna Dagens nyheter och Svenska dagbladet innehåller betydligt mindre analys, 6 och 9 procent vardera. Under perioden 2008 kan vi se en kraftig minskning av politisk analys på nyhetsplats i alla medier förutom Aftonbladet som behöll samma andel som under föregående period på 14 procent. Den mest drastiska förändringen kan vi se hos Expressen, där vi under 2008 inte hitta några fall av tydligt vinjetterade analyser, däremot ser vi en markant ökning av instruktiva artiklar. Men det tål också att nämnas att Expressen hade allra minst analysenheter av de undersökta medierna, vilket ger varje individuell analysenhet en större statistisk påverkan.

Om vi lämnar 2008 och dess analysenheter och tittar närmare på 2012 kan vi se att den tydligt vinjetterade analysen ökar igen. Expressen går från 0 till 6 procent, Svenska dagbladet från 3 till 7 procent och Dagens nyheter från 7 till 10 procent. Den enda tidningen som minskar sin andel analyser är Aftonbladet som går från 14 till 9 procent.

7.1.1. Slutsats

Något man bör notera när man läser denna, och kommande tabeller, är att mängden analysenheter har minskat markant med tiden, för alla medier. Dagens nyheter bidrog med 129 analysenheter 2004, för att sedan halvera mängden 2012.

Studerar man antalet politiska analyser på nyhetsplats i individuella medier framgår det att antalet varierat mellan undersökningens olika perioder. Strömbäcks forskning (2013) visar att andelen analyser sjönk under 2006, för att sedan fördubblas igen under valrörelsen 2010. Det här speglar på så sätt våra resultat från mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012 där vi kunde se en minskning av politiska analyser på nyhetsplats.

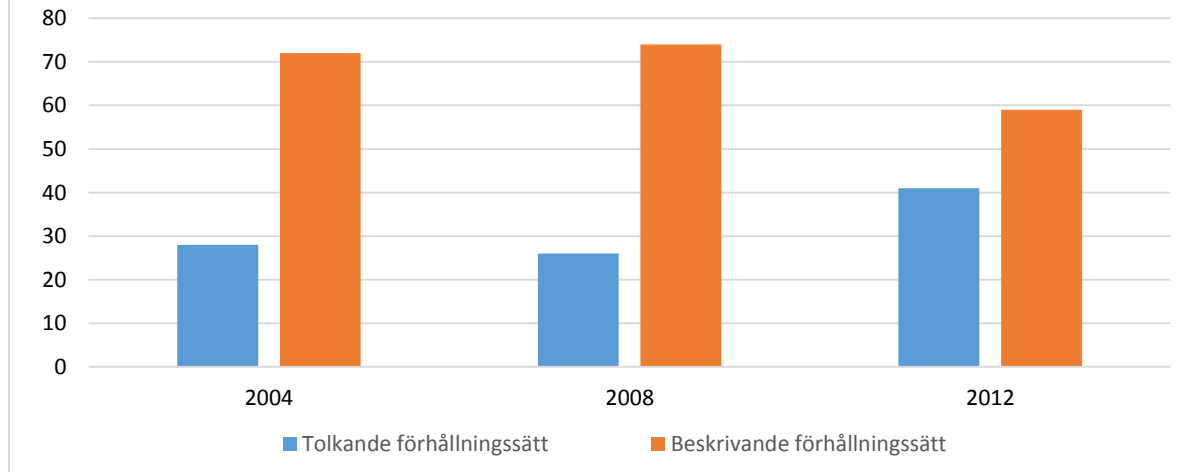
I *Tyckandets tid*, där politisk analys under valrörelserna 1998, 2002 och 2006 undersöks, visar författarna på det faktum att morgontidningarna i högre utsträckning än kvällstidningarna förändrats i sitt sätt att använda sig av politisk analys på nyhetsplats. Från början hade nästan all form politisk kommentering ägt rum på ledar- och debattsidorna. Tidningens politiska reportrar kunde då och då ta på sig rollen som kommentator, medan de på senare år mer och mer använt sig av just denna journalistiska produkt på nyhetsplats (Nord & Stúr, 2009:143). Vilket är något som vi också kan se i vår studie. Andelen politiska analyser på nyhetsplats minskar för kvällspressen men ökar något för Dagens nyheter. För Svenska dagbladet sker dock en minskning med två procent över de tre mellanvalsperioderna.

7.2. Har ett tolkande journalistiskt förhållningssätt ökat inom den politiska nyhetsjournalistiken under mellanvalsperioder?

Ett annat verktyg för att undersöka hur politiska analyser på nyhetsplats har utvecklats är att undersöka frekvensen av ett tolkande respektive beskrivande journalistiskt förhållningssätt inom den politiska nyhetsjournalistiken.

I diagrammet nedan redogör vi över hur frekvensen av ett tolkande respektive beskrivande journalistiskt förhållningssätt har förändrats under mellanvalsperioderna 2004, 2008 samt 2012. För att koda en analysenhet som tolkande har det krävts att journalisten *i viktiga avseenden* gjort sina egna tolkningar, utan att övriga delar av texten ger stöd för dessa tolkningar.

Diagram 1. Förändring av journalistiskt förhållningssätt i den politiska nyhetsjournalistiken under tre mellanvalsperioder. Procent

Kommentar: Frågeställning var "Journalistiskt förhållningssätt helhet". Till det fanns tre svarsalternativ "Tolkande", "Beskrivande" och "Ej kodbar". N=740.

Källa: Kodbok 1, se digital bilaga.

Det vi kan se är att den politiska nyhetsjournalistiken alltmer präglas av ett tolkande förhållningssätt. Från 2008 till 2012 ökade andelen tolkande inslag från 26 till 41 procent samtidigt som andelen beskrivande gick från 74 till 59 procent.

Tabell 3 Förändring i förhållningssätt inom journalistiska genrer över tid. Procent.

	Tolkande förhållningssätt			Beskrivande förhållningssätt		
	2004	2008	2012	2004	2008	2012
Nyhetsartikel	21	23	34	79	77	66
Analys	96	93	93	4	7	7
Övrigt	33	14	29	67	86	71
N	82	69	75	212	192	110

Kommentar:

Siffrorna i tabellen avser andelen tolkande respektive beskrivande gestaltning inom den politiska nyhetsjournalistiken indelat i tre huvudkategorier. Frågeställningar var "Journalistiskt förhållningssätt helhet" och "Journalistisk genre tidningar". Övrigt innefattar svarsalternativen "Intervju", "Sakpolitisk guide", "Instruktiv artikel" och "Ej kodbar".

Källa: Kodbok 1, se digital bilaga

I tabell 3 ser vi som bekant förändringen i journalistiskt förhållningssätt inom olika genrer. Det som sticker ut omedelbart är den markanta ökningen av tolkning inom nyhetsartiklar från 2008 till 2012. Som vi tidigare etablerat har andelen analyser minskat på nyhetsplats, medan andelen tolkande inslag som helhet har ökat. Det vi menar, vilket vi också kan tyda av vår data, är att det har skett en förflyttning av tolkningen. Från att tidigare befinna sig i huvudsak inom den politiska analysen på nyhetsplats, så präglar tolkande inslag i allt större utsträckning nyhetsartiklar 2012 jämfört med 2004. Därför är det oerhört viktigt att göra den här uppdelningen i genre, för att helt enkelt se vart alla tolkande inslag tar vägen efter den minskande andelen analys.

I tabell 4 kommer vi att gå in djupare på hur utvecklingen har sett ut för varje enskilt medium. Under vår resultatdel har vi valt att konsekvent dela upp våra analysenheter så att man kan se hur det förhåller sig mellan de olika tidningarna, men även hur det ser ut för varje mellanvalsperiod. Längst ner i tabellen kan man också se hur frekvensen av ett tolkande samt ett beskrivande journalistiskt förhållningssätt totalt har förändrats, alla tidningar inkluderade.

Tabell 4: Förändring av journalistiskt förhållningssätt i den politiska nyhetsjournalistiken under tre mellanvalsperioder sett till enskilda medier. Procent.

	<i>Tolkande förhållningssätt</i>			<i>Beskrivande förhållningssätt</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Aftonbladet	45	39	38	55	61	62
Expressen	38	27	53	62	73	47
Dagens nyheter	22	25	34	78	75	66
Svenska dagbladet	27	24	43	73	57	57
Genomsnitt	28	26	40	72	74	60
N	82	69	75	212	192	110

Kommentar: Frågeställningen var "Journalistiskt förhållningssätt helhet". Siffrorna i tabellen avser andelen politiska nyhetsartiklar med tolkande respektive beskrivande förhållningssätt. N= 740

Källa: Kodbok 1, se digital bilaga

Generellt kan man se att ett tolkande journalistiskt förhållningssätt ökat under den tidsperiod vår undersökning pågått. En konsekvens av detta är att det beskrivande journalistiska förhållningssättet minskat under samma period. Mer detaljerat kan man se att kvällstidningarna i högre utsträckning än dagstidningarna använt sig av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt. Störst är skillnaden för perioden 2004. Aftonbladet använde sig av ett tolkande förhållningssätt i 45 procent att de kodade analysenheterna, samtidigt som siffrorna för Dagens nyheter och Svenska dagbladet

var 22 respektive 27 procent. Under perioden 2008 minskade andelen tolkande texter för bägge kvällstidningar, tydligast är detta för Expressen som minskade från 38 till 27 procent. Det tolkande förhållningssättet ökade något för Dagens nyheter, men minskade något för Svenska dagbladet. För perioden 2012 ökade det igen, åtminstone för tre av de undersökta tidningarna. Expressen fördubblar nästan sitt inslag av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt, från 27 till 53 procent. Svenska dagbladet ökar med 20 procentenheter, från 24 till 44 procent. Dagens nyheter från 25 till 34 procent. Aftonbladet sticker här ut i det avseende att det tolkande journalistiska förhållningssättet minskar. Som tidigare nämnts så har det beskrivande tolkningssättet till viss del fått ge vika för det tolkande. 2004 var andelen kodat material med ett tolkande förhållningssättet 28 procent, 2012 var siffran 41 procent.

7.2.1. Slutsats

Journalistikens förhållande till politiken är något det forskats mycket om de senaste åren. Många menar på att det pågått, och pågår, en dragkamp mellan media och politiska aktörer som båda vill föra dagordning, och därigenom styra vad det skrivs om på nyhetsplats, samt vilka som får komma till tals, som vi kommer redogöra för senare. Med hjälp av ovanstående tabell går det att konstatera att det tolkande inslaget överlag har ökat för de medier vi undersökt.

När Jesper Strömbäck i sin studie *Den medialiserade valrörelsejournalistiken* kollar på frekvensen av tolkande under valrörelserna 2002, 2006 och 2010 går det att finna beröringspunkter. Mest signifikant är att kvällstidningarna även under de valrörelser Strömbäck kollat på i högre grad använder sig av tolkande perspektiv. En annan intressant iakttagelse är att andelen analysenheter med ett tolkande förhållningssätt generellt är lägre även under Strömbäck's mittenperiod 2006, alltså precis emellan vår första och andra period.

7.3. Är spelgestaltningar vanligare inom tolkande journalistik och hur gestaltas politiska analyser över tid i mellanvalsperioder?

Utöver att i första hand kolla på explicita analyser på nyhetsplats, och i andra hand kolla på inslaget av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt, är den journalistiska gestaltningen ytterligare ett viktigt verktyg för att försöka spåra inslaget av analys. I tabell 4 kommer vi att redogöra för frekvensen av de journalistiska gestaltningar som förekommit i våra analysenheter: sak, spel, skandal eller annan.

Varje analysenhet har kodats med en form av gestaltning. Har flera typer av gestaltningar varit närvarande har vi kodat den gestaltning som varit mest framträdande. Precis som för tidigare tabeller har vi delat upp resultaten både på medium och år. Det vi vill se här är den mer övergripande förändringen av gestaltning under tre mellanvalsperioder.

Tabell 5: Förändring i gestaltning av politisk nyhetsjournalistik över tid (Procent).

	2004	2008	2012	Genomsnitt
Sakgestaltning	37	38	26	34
Spelgestaltning	41	41	48	43
Skandalgestaltning	9	4	4	6
Annan	13	17	22	17
Total	100	100	100	100
N	294	261	185	740

Kommentar: Siffrorna i tabellen avser den andel politisk nyhetsjournalistik som kan kategorieras som antingen sak, spel, skandal eller annan gestaltning. Frågan var "Dominerande journalistisk gestaltning" med fyra tillhörande svarsalternativ.

Källa: Kodbok 1, se digital bilaga

Det som slår en vid första anblick är relationen mellan sak och spelgestaltning, där sakgestaltningar minskar i den politiska nyhetsjournalistiken samtidigt som spelgestaltningar blir vanligare. Den här utvecklingen förklaras med medialiseringsteorin som visar att fokus ökar på gestaltandet av politik som spel på bekostnad av den sakgestaltande nyhetsjournalistiken (Strömbäck 2015). Vi ser alltså en generell ökning av spelgestaltningar med en samtidigt minskande andel sakgestaltningar för de fyra tidningarna vi har valt att undersöka. Nästa steg är att undersöka om vi kan finna samma sorts relation för olika sorters politisk nyhetsjournalistik. I tabell 6 kan vi se hur gestaltungsformerna är fördelat på de olika journalistiska genrerna:

Tabell 6. Andelen gestaltningar i politisk nyhetsjournalistik uppdelat i genre över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Nyhetsartikel</i>			<i>Analys</i>			<i>Övrigt</i>		
	2004	2008	2012	2004	2008	2012	2004	2008	2012
Sakgestaltning	40	38	27	7	22	13	50	57	43
Spelgestaltning	38	41	44	71	64	87	33	21	43
Skandalgestaltning	9	4	5	7	0	0	0	0	0
Annan	13	17	24	15	14	0	17	21	14
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	261	233	163	27	14	15	6	14	7

Kommentar: Siffrorna i tabellen avser andelen politisk nyhetsjournalistik som kan kategoriseras som antingen sak, spel, skandal eller annan gestaltning uppdelat för olika journalistiska genrer. Genren "Övrigt" innefattar en sammanslagning av kategorierna: "Intervju", "Sakpolitisk guide", "Instruktiv artikel" samt "Ej kodbar".

Källa: Kodbok 1, se digital bilaga.

För nyhetsartiklar är relationen tydlig - från en 40 procentig andel sakgestaltande 2004 till 27 procent 2012. För spelgestaltningar i nyhetsartiklar är det motsatt utveckling - här ökar andelen från 38 procent 2004 till 44 procent 2012.

För politiska analyser på nyhetsplats är det inte lika klart men det som går att säga är: spelgestaltningar i den här genren av journalistik är betydligt vanligare än jämfört för alla andra genrer. Samt att det även för den här genren går att urskönja, om man bortser från 2008, ett ökande av spelgestaltningar.

Vad vi vet är att spelgestaltningar ökar på ett generellt plan men även uppdelat för olika journalistiska genrer. Vi ser att det sker på bekostnad av sakgestaltande politisk nyhetsjournalistik generellt och uppdelat för genrer är det framförallt i nyhetsartiklar som vi kan se den här utvecklingen.

I tabellerna nedan (7 och 8) skiftar vi fokus från genrer och tittar istället på hur förhållandet mellan de olika gestaltningarna, tidning för tidning med start i morgonpressen.

Tabell 7. Sammansättningen av olika gestaltningar för två morgontidningar över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Dagens nyheter</i>			<i>Svenska dagbladet</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Sakgestaltning	47	37	42	35	42	15
Spelgestaltning	37	50	38	43	32	49
Skandalgestaltning	4	4	1	8	2	0
Annan	12	9	19	14	24	36
Total	100	100	100	100	100	100
N	142	103	80	86	104	45

Kommentar: Siffrorna ovan avser andelen olika gestaltningar för morgontidningarna "Dagens nyheter" och "Svenska dagbladet". N = 560.

Källa: Kodboken1, se digital bilaga.

Tabell 8. Sammansättningen av olika gestaltningar för två kvällstidningar över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Aftonbladet</i>			<i>Expressen</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Sakgestaltning	24	39	13	8	19	14
Spelgestaltning	41	36	62	54	50	58
Skandalgestaltning	21	4	12	21	11	11
Annan	14	21	13	17	20	17
Total	100	100	100	100	100	100
N	42	28	24	24	26	36

Kommentar: Siffrorna ovan avser andelen olika gestaltningar för kvällstidningarna "Aftonbladet" och "Expressen". N = 180.

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

Det första man kan konstatera i ovanstående tabeller (7 och 8) är det faktum att dagstidningarna i högre utsträckning än kvällstidningarna fokuserar på gestaltningar av sakfrågor, och sakpolitiskt innehåll. För vår första tidsperiod, 2004, är denna andel för Dagens nyheter och Svenska dagbladet 47 respektive 35 procent. Att jämföra med Aftonbladet och Expressen, där motsvarande siffror var 24 respektive 8 procent. Fram till 2012 ökar Expressens inslag av sak något samtidigt som Dagens nyheter minskar med några procentenheter. Tydligare blir det däremot när man kollar på Aftonbladet som 2008 ökar till 39 procent för att till 2012 minska med 26 procentenheter till 13. För Svenska dagbladet är scenariot likartat; från 42 procent 2008 till 16 procent 2012. Alla fyra tidningar inräknade kan man se att andelen sakgestaltningar minskat från 38 till 26 procent (tabell 5) under perioden för vår undersökning.

För spelgestaltningar är det något svårare att se några större systematiska förändringar. Dagstidningarna håller sig under hela perioden under samma, relativt höga nivå. Aftonbladet ökar sina inslag av spelgestaltande förhållningssätt från 41 till 63 procent under denna period. För Expressen ökar det från 54 procent till 58 procent 2012. Alla tidningar inkluderade så har det spelgestaltningar ökat, från 41 procent 2004 till 48 procent 2012.

Skandal är den gestaltningen där skillnaden mellan kvälls- och dagstidningar är som störst. Samtidigt som kvällstidningarna i relativt hög utsträckning fokuserar på skandalgestaltningar, är fenomenet väldigt marginaliserat hos dagstidningarna. För en tidning som Aftonbladet är skillnaderna period för period ganska stora. 2004 är siffran 21 procent, för att sedan gå ner 4 procent 2008, innan den går upp till 12 procent 2012. Bland morgontidningarna är det enda som sticker ut det faktum att Svenska dagbladet hade ett inslag av 8 procent skandalgestaltning 2004, till ingen alls 2012. Något som här kan sägas är de i vissa fall stor skillnaderna i högre grad än för andra kategorier kan antas bero på specifika händelser. Ett exempel är att Aftonbladets höga siffra 2004 kan ha påverkats av gestaltandet av kritiken gentemot Regeringens agerande under flodvågskatastrofen 2004.

För de analysenheter som inte tydligt nog präglats av någon av ovanstående nämnda gestaltningar har vi kodat som *Annan*. Exempel på detta kan vara när politiker figurerar i sammanhang som inte konkret är kopplade till deras roll som politiker, exempelvis olika festligheter eller när deras privatliv gestaltas på sådant sätt att man inte tillräckligt tydligt kan koppla det till deras politikerroll. Det man kan tyda här är att kvällstidningarna håller sig på likartade nivåer under hela perioden för vår undersökning. Bland dagstidningarna så ökar Dagens nyheter något till 19 procent 2012. För Svenska dagbladet är ökningen rätt dramatisk: från 14 procent 2004 till 36 procent 2012. Denna ökning bidrar också starkt till att det totala inslaget av analysenheter med annan gestaltning är som högst 2012, med 22 procent.

7.3.1. Slutsats

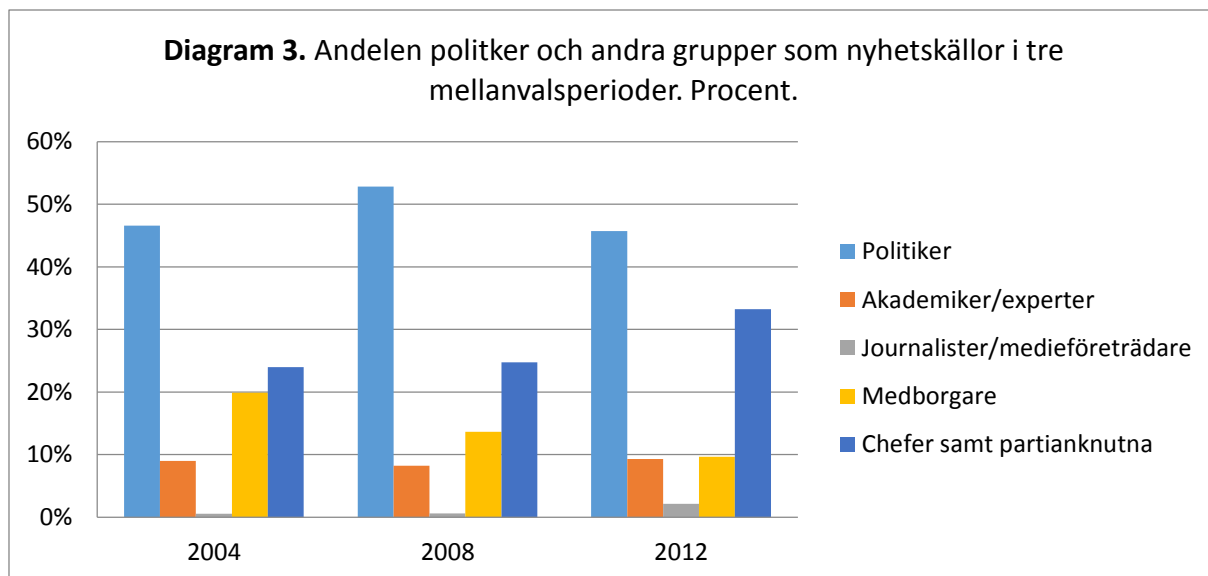
Av tabell 5 kan man alltså tyda att sakgestaltningarna generellt har minskat, samtidigt som spelgestaltningarna under samma tidsperiod har ökat. När Jesper Strömbäck (2013) undersöker gestaltandet inom den politiska nyhetsjournalistiken under valrörelserna 2002, 2006 och 2010 ser han samma mönster.

Resultaten från både vår och Strömbäcks undersökning indikerar på att medielogiken, till förmån för den politiska logiken, i allt större omfattning präglar den politiska nyhetsjournalistiken. Med de resultat vi här har framför oss kan vi tyda att medielogiken vägt tyngre och tyngre med åren. När journalisterna i högre grad än tidigare fokuserar på ett spelgestaltande förhållningssätt, ökar de också sina möjligheter att använda sig av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt. Medierna behåller frågan och ger sig själva tolkningsföreträde, och formar i slutändan då också diskursen.

Även när det kommer till hur morgon- respektive kvällstidningar gestaltar den politiska nyhetsjournalistiken kan vi liknande mönster som i Strömbäcks forskning på valrörelsejournalistik (2013). Både det faktum att ett spelgestaltande förhållningssättet i båda undersökningar ökar såväl hos dagstidningar som i kvällstidningar, men vi kan hos Strömbäck också se att frekvensen av ett spelgestaltande förhållningssätt är högre hos kvällstidningarna.

7.4. Kan man tyda en förändring i vilken typ av gestaltande texter där politiker får komma till tals?

I den här studien som berör 740 artiklar fann vi 56 stycken politiska analyser på nyhetsplats. I sju procent av analyserna citerades svenska folkvalda politiker, eller om man vänder på det - i 93 procent av analyserna fanns ingen nationell politiker som källa. Något överraskande var internationella politiker vanligare som källa i de här analyserna, närmare bestämt 11 procent. Så om politiska analyser är uppbyggda på det här sättet, hur ser det ut för resten av den politiska nyhetsjournalistiken? För att undersöka det behöver vi först titta på vilka det är som faktiskt kommer till tals. Enligt diagrammet nedan ser vi att gruppen politiker är den vanligast förekommande källan i politisk nyhetsjournalistik.

Kommentar: Staplarna ovan avser andelen personer som citeras med talstreck eller indirekt med citationstecken i politisk nyhetsjournalistik i tre mellanvalsperioder. Gruppen "Politiker" är en sammanslagning av nationella och internationella politiker. N=740.

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

Resultaten vi ser i diagrammet ovan visar på samstämmighet med tidigare forskning (Falasca, 2014; Strömbäck 2013). Vi kan se att andelen citeringar av gruppen "Politiker" ligger mellan 46 och 53 procent under de tre mellanvalsperioderna, med en topp 2008. En annan grupp som sticker ut är gruppen "Chefer samt partianknutna", som är en sammanslagning av grupperna "Chefer och högre tjänstmän" och "Akademiska/icke-partianknutna experter", som växer med tiden, från 24 till 33 procent mellan 2004 och 2012. Uppdelat var för sig är det kategorin "Chefer och högre tjänstmän" som dominerar och som ökar mellan 2004 och 2012 från 18 till 21 procent. För gruppen "Akademiska/icke-partianknutna experter" är de siffrorna 6 till 12 procent under samma tidsrymd.

Något som är anmärkningsvärt är att gruppen "Medborgare samt yrkesföreträdare" är de enda som tappar stort under de tre mellanvalsperioderna, från 20 procents andel av nyhetskällorna 2004 till 10 procent 2012.

Politiker är alltså den grupp som får mest utrymme i form av talstreck och citat i tidningarna vi har undersökt. Journalister och medieföreträdare står däremot som källa i endast en till två procent av analysenheterna. Och som vi tidigare har visat blir spelgestaltningar allt vanligare i den politiska nyhetsjournalistiken medan sakgestaltningar minskar över tid. Samma gäller för ett tolkande förhållningssätt kontra beskrivande. Därför bör man också titta närmare på både hur det ser ut för de olika journalistiska genrerna samt för dominerande gestaltning. I tabell 7 nedan kan man tydligare se hur vanligt, eller ovanligt om man så vill, det är att nationella politiker står som källa för de olika genrerna:

Tabell 9. Andelen artiklar med nationella politiker som källor uppdelat för journalistisk genre över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Nyhetsartikel</i>			<i>Analys</i>			<i>Övrigt</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Ingen källa	69	65	66	89	100	93	50	79	100
1 källa	25	24	20	7	0	7	50	7	0
2 källor	6	7	11	4	0	0	0	7	0
3 källor	0	2	2	0	0	0	0	0	0
4 eller fler källor	0	2	1	0	0	0	0	7	0
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	261	232	163	27	14	15	6	14	7

Kommentar: Siffrorna i tabellen avser andelen nationella politiker som står som källa i politisk nyhetsjournalistik uppdelat för genrer. Kategorin "Övrigt" är en sammanslagning av genrererna: "Intervju", "Sakpolitisk guide", "Instruktiv artikel" och "Ej kodbar".

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

Politiska analyser på nyhetsplats visar tydligt att det sällan förekommer någon politisk källa alls för de mellanvalsperioder vi har undersökt. För nyhetsartiklar minskar antalet artiklar som inte har någon politisk källa och det går igen för de artiklar med en (1) politisk källa. Däremot ökar antalet nyhetsartiklar med två källor från 6 procent 2004 till 11 procent 2012.

Och för tabellen nedan redogör vi för hur vanligt förekommande det är med politiker som källor för olika dominerande gestaltningar. Vi kan se att det är vanligare att nationella politiker får komma till tals genom citat eller talstreck i sakgestaltande artiklar än i spelgestaltande. Övriga stämmer det även när man jämför skandalgestaltningar och spelgestaltningar.

Tabell 10. Andelen artiklar med nationella politiker som källor uppdelat över dominerande journalistisk gestaltning. Procent.

	<i>Sakgestaltning</i>	<i>Spelgestaltning</i>	<i>Skandalgestaltning</i>	<i>Annan</i>
Inga källor	57	73	68	83
1 källa	32	16	20	15
2 källor	8	8	9	1
3 källor	0	2	0	1
4 eller fler källor	2	1	2	0
Total	100	100	100	100
N	255	316	44	124

Kommentar: Siffrorna ovan avser hur många politiker som får komma till tals i en politisk nyhetsjournalistisk produkt uppdelad i fyra journalistiska gestaltungsformer. N = 739.

Källa: Kodboken1, se digital bilaga.

När man bryter ned datan över de tre mellanvalsperioderna finner man att den spelgestaltande journalistiken kännetecknas av en högre grad av artiklar utan någon nationell politiker som källa jämfört med sakgestaltande journalistik. Det är alltså "ovanligare" att sakgestaltande journalistik står utan citat eller talstreck av en svenskt folkvald politiker. Utöver det är andelen artiklar med 1 (en) eller fler än en nationell politiker som källa färre i politisk nyhetsjournalistik där spelgestaltandet dominerar. När man göra samma kontroll för internationella politikere utrymme, genom citat eller talstreck, i tidningarna över de tre mellanvalsperioderna finner vi ungefär samma mönster. Här har den politiska nyhetsjournalistiken mer sällan några citat eller talstreck från internationella politikere. Det mest överraskande är, som nämnt ovan, att det är vanligare med internationella politikere som källor i spelgestaltande artiklar än i sakgestaltande artiklar (tabeller för hur vanligt förekommande det är att internationella politikere står som källor finns i bilaga).

För internationella politikere är siffrorna snarare tvärtom – där är det vanligare att de citeras med citationstecken eller med talstreck i spelgestaltande artiklar än i sakgestaltande.

7.4.1. Slutsats

För att summera: Vi kan alltså se att politikere kommer till tals oftare än andra grupper i politisk nyhetsjournalistik över tid i mellanvalsperioder. Men överlag är det vanligare med artiklar som saknar politiska källor (läs både internationella och nationella politikere) än med. Efter att ha brutit ned datan över tid och för dominerande gestaltningsformer visar det sig att det är mer ovanligt med nationella politiska källor i spelgestaltande journalistik än i sakgestaltande. För internationella politiska källor råder motsatsen men med en högre andel artiklar utan några källor alls. Uppdelat för genre ser vi hur det i nyhetsartiklar blir mindre vanligt att det saknas en nationell politisk källa. Det stämmer även för nyhetsartiklar med en (1) politisk källa. Däremot ökar andelen nyhetsartiklar med två källor, från 6 procent 2004 till 11 procent 2012. För politiska analyser på nyhetsplats kan man tydligt se att majoriteten av dessa produkter inte innehåller några nationella politiska källor alls.

7.5. Hur vanligt är det att politiska analyser på nyhetsplats innehåller/redovisar opinionsmätningar/opinionsmättningsresultat?

Att opinionsmätningar är ett vanligt förekommande tema i den politiska nyhetsjournalistiken under valrörelser visar Strömbäck och Jendel (2013) i sin studie *Medierna och opinionsmätningarna*.

Tidigare forskning visar att mediernas användning av opinionsmätningar för dem varit ett sätt att skaffa sig total makt över problemformuleringsprivilegiet, och att den då setts som en betydande del av politiska journalistikens medialiseringsprocess (Strömbäck & Jendel 2013:151). Att undersöka hur vanligt förekommande det är med opinionsredovisningar och referenser i de politiska analyserna, men också för andra delar av den politiska nyhetsjournalistiken, under mellanvalsperioder är därför av stort intresse.

I nedanstående tabell redogörs frekvensen utav redovisade av opinionsmätningar för de tre mellanvalsperioder vi valt att undersöka förekommer. För att kodas som en redovisad opinionsmätning har det krävts att redovisningen varit explicit, alltså varit framställd med tabeller, diagram eller liknande. Den ska också ha varit heltäckande, det har inte räckt att enstaka resultat från opinionsmätningen lyfts fram. I tabellen undersöker vi även i vilken journalistisk genre de redovisade opinionsmätningarna förekommer. Värt att ha i åtanke är att antalet analysenheter kodade som redovisade opinionsundersökningar under våra tre mellanvalsperioder är 29 av 740.

Tabell 11. Om opinionsmättningsresultat redovisas i olika journalistiska genrer över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Nyhetsartikel</i>			<i>Analys</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Ja	4	4	4	4	0	0
Nej	96	96	96	96	100	100
Total	100	100	100	100	100	100
N	261	233	163	27	14	15

Kommentar: Siffrorna avser hur vanligt förekommande det är att resultat från opinionsmätningar redovisas i våra analysenheter, fördelat på år och journalistisk genrer. I den här tabellen redovisas inte svarsalternativet "Ej kodbar".

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

Som man kan se ovan förekommer merparten av de redovisade opinionsmätningarna i nyhetsartiklar. Vi kan också se att andelen nyhetsartiklar som innehåller redovisade opinionsmätningar ligger på en jämn nivå över de tre undersökta mellanvalsperioderna, runt 4 procent. När det handlar om politiska analyser på nyhetsplats förekom de i fyra procent av fallen 2004, men inte i något fall under de två övriga perioderna.

I tabellen nedan redogör vi för frekvensen av refererande till opinionsmätningar och opinionsresultat under de mellanvalsperioder vi valt att undersöka. För att kodas som refererande har det krävts att man i analysenheten refererat till en opinionsmätning eller opinionsresultat, det har även kodats som refererande när man använt sig av ett mer svepande refererande till "opinionen" eller "hur läget ser ut".

Tabell 12. Om opinionsmätningar eller opinionsresultat refereras i olika journalistiska genrer över tre mellanvalsperioder. Procent.

	<i>Nyhetsartikel</i>			<i>Analys</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Ja	5	5	10	15	0	13
Nej	95	95	90	75	100	87
Total	100	100	100	100	100	100
N	251	233	163	27	14	15

Kommentar: Siffrorna avser hur vanligt förekommande det är att referenser till opinionsmätningar förekommer i våra analysenheter, fördelat på år och journalistisk genrer. I den här tabellen redovisas inte svarsalternativet "Ej kodbar".

Källa: Kodbok1, se digital bilaga.

När det kommer till nyhetsartiklar som refererar till opinionsmätningar eller opinionsresultat sker en viss ökning mellan 2004 och 2012. Under första mellanvalsperioden hade fem procent av alla nyhetsartiklar referenser till opinionsmätningar eller opinionsresultat, 2012 hade den siffran växt till tio procent. Däremot är det svårare att säga något om hur politiska analyser på nyhetsplats utvecklats. Det som sticker ut för den här formen av politisk nyhetsjournalistik är att inte en enda analys innehöll en referens till opinionsmätningar eller -resultat 2008. Totalt över alla tre mellanvalsperioder innehöll 6 procent av nyhetsartiklarna referenser till opinionsmätningar. För politiska analyser på nyhetsplats var andelen referenser 11 procent.

Det sker alltså tydligare förändringar i nyhetsartiklar och analyser när det kommer till förekomsten av svepande referenser till opinionsmätningar och – resultat, än vad man kan se för redovisande av heltäckande opinionsmättningsresultat.

7.5.1. Slutsats

Ett annat sätt att se på redovisande kontra refererande opinionsmaterial kan man finna i Strömbäck och Jendels tidigare nämnda studie (2013). De har valt att skilja på *direkt opinionsrelaterat material och indirekt opinionsrelaterat material*. När vi i tidigare tabell undersökte andelen redovisade opinionsundersökningar pratade vi om direkt opinionsrelaterat material, då resultaten från mätningarna explicit redovisades på nyhetsplats. Med indirekt opinionsrelaterat material åsyftas det vi ser i tabellen ovan: analysenheter där det refereras till opinionsundersökningar eller opinionsresultat, utan att för den delen redovisa för dem explicit. Att andelen analysenheter som refererar till opinionsmätningar är högre för politiska analyser på nyhetsplats än för nyhetsartiklar kan vara att själva refererandet utgör en möjlighet för journalisten som analyserar att underbygga sin egen berättelse och sina egna argument. När refererandet äger rum i nyhetsartiklarna kan det vara ett tecken på att analysen flyttat in i de mer traditionella nyhetsartiklarna.

Vidare kan vi se att frekvensen av opinionsmätningar är signifikant högre under valrörelser än under mellanvalsperioder (Jendel & Strömbäck, 2013:156). Dock har den för både valrörelser och mellanvalsperioder ökat för varje undersökt period.

8. Slutsats

Hur har politiska analyser på nyhetsplats utvecklats över tre mellanvalsperioder?

Vår undersökning visar på att de politiska analyserna på nyhetsplats minskar marginellt mellan 2004 och 2012. Under första mellanvalsperioden var frekvensen av politiska analyser på nyhetsplats 9 procent, 2012 var den siffran en procentandel lägre.

Men för att förstå hur de politiska analyserna på nyhetsplats har utvecklats krävs det att vi väger in fler faktorer.

Jendel och Strömbäck (2013:13) menar att det inte finns något som talar för att antalet analyser faktiskt har minskat. Vad som snarare har hänt är att tidningarnas policies kring användandet av vinjettering förändrats under de olika perioderna (Strömbäck 2013).

Ett annat sätt att resonera kring hur politisk analys på nyhetsplats har utvecklats är att se hur det journalistiska förhållningssättet förändrats - hur tolkande är till exempel nyhetsartiklarna i den politiska nyhetsjournalistiken? Hur stor andel av politiska analyser på nyhetsplats präglas av ett beskrivande förhållningssätt?

Vi har med den här studien kommit fram till att det tolkandet förhållningssättet i den politiska nyhetsjournalistiken ökat medan det beskrivande förhållningssättet minskat. 2004 bestod 74 procent av all politisk nyhetsjournalistik som vi undersökt av ett beskrivande förhållningssätt. 2012 var den siffran nere på 59 procent. Det tolkande förhållningssättet ökade på motsatt sätt. Vid närmare granskning finner vi att det är nyhetsartiklarna i den politiska nyhetsjournalistiken som står för den mest anmärkningsvärda förskjutningen.

Över de tre mellanvalsperioder ökade det tolkande förhållningssättet för nyhetsartiklarna med 13 procent samtidigt som det beskrivande minskade med nästan tio procentenheter. För genren politiska analyser på nyhetsplats var inte förändringarna stora, men intressanta - här gick utvecklingen åt andra hållet över tid. Innebär det här att nyhetsartiklarna ökade mer i tolkande förhållningssätt än vad analyserna gjorde? Ett antagande likt det som Strömbäck och Jendel för ovan, är att analysen, eller snarare dess funktion, flyttar mer och mer in i genren nyhetsartiklar. Enligt Nord och Stúrs forskning (2009) är det åtminstone belagt att tolkandet på nyhetsplats ökat de senaste decennierna, något som vi också finner i vår studie. Varför? En förklaring är den som medialiseringsteorin pekar på - journalister siktar på att göra sig oberoende från politiska institutioner och aktörer vilket görs genom att ge sig själv tolkningsföreträde i politiska frågor och händelser (Strömbäck 2015:304) Men det behövs fler infallsvinklar för att kunna säga något om hur den politiska analysen på nyhetsplats de facto har utvecklats utöver ovan nämnda resonemang om medialiseringen av politik och dess effekter på det journalistiska innehållet.

Genom att också titta närmare på det som kallas den politiska journalistikens gestaltningar, som vi vet av tidigare forskning är tätt sammankopplad till medialiseringsteorin, bör vi närma oss att kunna svara på vårt syfte.

Ett genomgående tema för vår studie är att gestaltningar av politiken som sak, alltså journalistik som fokuserar på sakfrågorna, minskat med ungefär tio procentenheter mellan 2004 - 2012. Och på samma sätt som tidigare forskning visat (Falasca 2014, Strömbäck 2013) ser vi att gestaltningar av politiken som spel ökar i den politiska nyhetsjournalistiken. Och återigen är den tydligaste förändringen mellan 2004 och 2012 inte i politiska analyser på nyhetsplats utan i nyhetsartiklar. 40 procent av den här genren i den politiska nyhetsjournalistiken i Aftonbladet, Expressen, Dagens nyheter och Svenska dagbladet sakgestaltades 2004. Åtta år senare, i vår tredje mellanvalsperiod hade den siffran sjunkit till 27. Spelgestaltningar i nyhetsartiklar följde den generella utvecklingen och ökade istället, från 38 till 44 procent. Vi fann att politiska analyser på nyhetsplats från början till hög grad gestaltades som spel och att dessa också ökade med tid, från 71 procent 2004 till 87 procent 2012.

Kärnan i gestaltningsteorin säger att det är omöjligt för en journalist att beskriva verkligheten som den "är". Det är snarare så att man gestaltar verkligheten utifrån olika perspektiv och teman när man rapporterar. Att politik, i nyhetsartiklarna vi undersökt, gestaltades som spel i högre grad kopplar an till förklaringen från medialiseringsteorin vi tidigare nämnt, journalisterna tar tolkningsföreträdet genom att spelgestalta den politiska nyhetsjournalistiken. För att mer djuplodande få en bild över hur detta sker i spelgestaltningar tittar vi också på hur vanligt förekommande det är med politiker som källor i den politiska nyhetsjournalistiken.

Det vi ser i vår studie är att det i spelgestaltande politisk nyhetsjournalistik är mer ovanligt med politiska källor än för politisk nyhetsjournalistik där politik gestaltas som sak. När det kommer till de olika genrerna ser vi hur andelen politiska analyser på nyhetsplats utan någon nationell politiker som källa ökar med tiden. För nyhetsartiklar ser vi däremot hur andelen artiklar utan sådana källor minskar över våra mätperioder. Det stämmer även för texterna med en politiker som källa. Men vi kan se ökning i de nyhetsartiklar som har två nationella politiker som källor, från 6 procent 2004 till 11 procent 2012.

Sista steget i den här studien har varit att undersöka hur redovisandet kontra refererandet av opinionsmätningar och opinionsresultat sett ut för de olika genrerna i politisk nyhetsjournalistik. Varför? Jo, Jendel och Strömbäck menar att mediernas användning av opinionsmätningar och opinionsmättningsresultat är ett sätt för medierna att skaffa sig total makt över problemformuleringsprivilegiet. Och är därför en betydande del i politikens medialiseringsprocess (2013:151).

Det vi kan se är att andelen referenser till opinionsmätningar och opinionsmättningsresultat ökar för nyhetsartiklar medan den minskar för analyser över

tid. Den utvecklingen finner vi inte för de heltäckande redovisningarna av opinionsmätningar. Andelen redovisningar i nyhetsartiklar står still över tid medan de blir vanligare för politiska analyser på nyhetsplats.

Hur har då den politiska analysen på nyhetsplats utvecklats mellan 2004 - 2012?

- Förekomsten av analyser i tidningarna har inte förändrats nämnvärt.
- Ett ökat tolkande förhållningssätt samt en ökning av spelgestningar, vilket styrks av ökningen i svepande referenser till opinionsmätningar i nyhetsartiklar, tyder på att analysens funktion har flyttat in i nyhetsartiklarna.
- Färre politiker som källor i spelgestaltande nyhetsartiklar visar också på att analysens funktion har flyttat in i nyhetsartiklarna.

9. Slutdiskussion

Vårt breda anslag, 740 analysenheter fördelat på 28 tidningsexemplar över 3 tidsperioder, har lett oss fram till en rad intressanta resultat.

Tidigare ideal om att den politiska nyhetsjournalistiken ska präglas av distinkta skiljelinjer mellan rent nyhetsmaterial och analys har med tiden suddats ut allt mer. Åtminstone för de fyra, kommersiella medier som vi har undersökt. Vi kan se att analysen fortfarande i hög grad bär på en tolkande journalistiskt förhållningssätt. Vi kan också tyda att tolkandet gradvis fått allt större plats i nyhetsartiklarna.

En sak som tydligt skiljer oss från den tidigare forskning som vi refererat till är att vi uteslutande valt att undersöka kommersiell press. I både *Kampen om opinionen* och *Tyckandets tid* undersöks ett public service-bolag, Sveriges television, men även Tv4. Beslutet att inte undersöka för etermedier påverkar förstås den interna validiteten, med fler medieformer inräknade hade antalet analysenheter varit fler vilket leder till bättre analyser. Men när valet för oss stod mellan att plocka bort en eller två dagstidningar eller att undersöka public serviceföretag blev det klart att vi skulle välja den förra. Vi har också liknande tidigare forskning som också fokuserat på de här fyra dagstidningarna, vilket gav oss skäl att fortsätta med det beslutade urvalet.

Så, har verkligen den politiska analysen på nyhetsplats ökat under den period som vi undersökt? Trots att mycket tyder på att världen för många blivit allt mer komplex, och att vikten av tolkning är något som efterfrågas av mediekonsumenter, och som ofta kan komma att utnyttjas av medieföretagen, ser vi i vår undersökning inga tecken på att analysen som journalistisk genre har ökat, snarare tvärtom. I alla fall inte den som är tydligt vinjetterad. Det vi däremot har kunnat skönja är att inslaget av ett tolkande journalistiskt förhållningssätt ökat. Ett tolkande förhållningssätt där det krävs att journalisten *i viktiga avseenden* gjort sina egna tolkningar, utan att övriga delar av texten gett stöd för dessa tolkningar. I förlängningen har det betytt att det

tolkande förhållningssätt som tidigare varit symptomatiskt för just analys som journalistisk genre nu i allt högre grad letat sig in i de klassiska nyhetsartiklarna. Den forskning som tidigare bedrivits på området, och som vi hänvisat till, har berört den politiska nyhetsjournalistiken i valrörelser. Då vi i vår undersökning siktar in oss på tre mellanvalsperioder har det varit viktigt att undersöka hur typiska dessa valrörelser är för den politiska nyhetsjournalistiken i stort. I det yttersta så berör detta generaliserbarheten för vår egen undersökning. Vi kan i vår undersökning visa på att vissa saker som utmärker sig under valrörelseperioder också återkommer under mellanvalsperioderna, vi kan se tecken på vissa trender som går igenom, oavsett vilken tid under valcykeln vi undersöker.

Men är då valrörelsejournalistiken generaliserbar för övrig politisk nyhetsjournalistik? I *Politics in the news: Do campaigns matter?* Resonerar författarna Peter Van Aelst och Knut De Swert om att så inte är fallet. Och om det är så att valrörelsejournalistiken inte är representativ för den journalistik som bedrivs under andra perioder, riskerar vi att missa viktig kunskap om hur den politiska nyhetsjournalistiken de facto bedrivs.

Likheter går absolut att finna. Sedan partipressens tid har partiernas tappat mycket av den förankring de hade med väljarna, och blivit aktörer som främst kommer fram under valrörelserna, samtidigt som journalistprofessionen och medierna ökat sin kompetens, har utrymmet för analys blivit större (Nord & Stúr 2009:10). Då mycket av partiernas fokus läggs på valrörelserna, ter det sig som naturligt att frekvensen av politisk nyhetsjournalistik står i zenit just då. Vad vi i vår undersökning kan se är att förhållandet mellan olika typer av genrer, förhållningssätt och gestaltningar går igen även under mellanvalsperioder.

På det stora hela så finner vi inte våra resultat särskilt förvånande. Under kodningen av våra analysenheter kunde vi skönja en förändring i anslaget, tonläget och vinklingen; Förutom att gestaltandet av politik som spel ökade samtidigt som sakgestaltandet minskade, kunde vi se ett ökat fokus på att spegla politiska aktörer ur helt andra perspektiv, exempelvis i samband med festliga sammanhang. Något vi kan se genom en ökad frekvens av *annan* gestaltning. Vad vi med säkerhet kan säga är att medierna befinner sig i en konstant förändring.

10. Litteraturlista

Aalberg, T., Strömbäck, J. & de Vreese, C.H. (2012). The framing of Politics as Strategy and Game: A Review of Concepts, Operationalizations and Key Findings, *Journalism*, 13(2), 162-178. DOI: 10.1177/1464884911427799

Asp, K. & Bjerling, J. (2014). *Mediekratin – mediernas makt i svenska val*. Falun: Scandbook AB

Asp, K. (1986). *Mäktiga massmedier*. Stockholm: Akademilitteratur.

Asp, K. (2011). *Svenska journalister 1989-2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)

De Swert, K & Van Aelst, P. (2009) *Politics in the news: Do campaigns matter? A comparison of political news during election periods and routine periods in Flanders (Belgium)*. *Communications*. Volume 34, Issue 2, Pages 149–168, ISSN (Online) 1613-4087, ISSN (Print) 0341-2059, DOI: <https://doi.org/10.1515/COMM.2009.011>

Dimitrova, D.V. & Strömbäck, J. (2011). *Mediatization and Media Interventionism: A Comparative Analysis of Sweden and the United States*. *International Journal of Press/Politics* 16(1) 30–49

Djerf-Pierre, M. & Weibull, L. (2001) *Spegla, granska, tolka: aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet*. Stockholm: Prisma.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Falasca, K. (2014) Mediatization across three news reporting contexts. *European Journal of Communication*, vol. 29: 5, ss. 583-597.

Lilleker, D. (2006) *Key concepts in political communication*. London: Sage

McNair, B. (2000) *Journalism and democracy. An evaluation of the political public sphere*. London: Routledge.

Meyer, T. (2002) *Media Democracy: How the Media Colonize Politics*. Cambridge: Polity Press.

Neuhaus, C. & Neuhaus, E. & Asher, A. & Wrede, C. (2006). The Depth and Breadth of Google Scholar: An Empirical Study. *portal: Libraries and the Academy* 6(2), 127-141. The Johns Hopkins University Press. Retrieved December 14, 2016, from Project MUSE database.

Nord, L. & Stúr, E. (2009). *Tyckandets tid*. Stockholm: Stiftelsen institutet för mediestudier.

North, D. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press.

Shehata, A. (2015) Journalistikens dagordningar och gestaltningar. I Karlsson, M. & Strömbäck, J. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

SOU 1995:37. *Vårt dagliga blad - stöd till svensk dagspress*. Stockholm: Fritzes. *Spelregler för press, radio och tv* (2001). Stockholm: Pressens Samarbetsnämnd.

Strömbäck, J. (2004) *Den medialiserade demokratin*. Stockholm: SNS Förlag.

Strömbäck, J. (2013). Den medialiserade valrörelsejournalistiken. I Nord, L. & Strömbäck, J. *Kampen om opinionen*. Stockholm: SNS förlag, ss. 119-149.

Strömbäck, J. (2014). Kodinstruktioner: *Den medierade bilden av politik 2014*. Sundsvall: Demicom.

Strömbäck, J. (2015) Politisk nyhetsjournalistik, i Karlsson, M. & Strömbäck, J. *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Strömbäck, J. (2012). Journalistiken och Politiken. I Nord, L. & Strömbäck, J. *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 263-289.

Strömbäck, J. (2008). Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverka, *Statsvetenskaplig tidsskrift*, 110(4), 385-405.

Wadbring, I & Weibull, L. (2014) *Massmedier: Nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Ekerlids förlag.

Bilaga 1.

Kodschema Tidningar & TV

– Den medierade bilden av politik 2014

Urval medier: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Expressen

Tidsperiod: Tre nedslag i mellanvalsperioderna 2004, 2008 och 2012.

Urval innehållsmässigt tidningar: Nyhetsjournalistiskt bearbetade artiklar publicerade i huvudtidningen; 2) signerade av journalister; 3) som har placerats på sidor med vinjetten ”politik” eller motsvarande, eller 4) som i bild, rubrik eller ingress explicit refererar till inrikespolitiska aktörer eller institutioner. Endast texter med fler än tio rader ingår.

BASINFORMATION

1. Medium _____

2. Kod _____

3. Rubrik _____

4. Datum _____

5. Artikelstorlek

1. Flersidorsartikel

2. Helsidesartikel

3. Halvsidesartikel

4. Kvantssidesartikel

5. Mindre än kvantssidesartikel

6. Journalistiskt förhållningssätt helhet

1. Tolkande
2. Beskrivande
99. Ej kodbar

7. Journalistisk genre tidningar

1	Nyhetsartikel
2	Analys
3	Intervju
4	Sakpolitiskguide
5	Instruktivartikel
99	Ej kodbar

8. Huvudsakligt tema

1. Jobben/Arbetslösheten/Arbetsmarknad
2. Sjukvården
3. Äldrevården
4. Brott och straff
5. Integration/Invandring
6. Skatterna
7. Boendet
8. Jämställdheten
9. Skola/utbildning
10. EU och Europafrågor (som organisation)
11. Försvar och säkerhet
12. Energifrågan/Kärnkraften
13. Näringslivsfrågor
14. Miljön/Klimatfrågor
15. Infrastruktur/Kommunikationer
16. Social- och sjukförsäkringar
17. Kulturen
18. Biståndet

- 19. Utrikespolitiken
- 20. Landsbygdsfrågor/Regionalpolitik
- 21. Barnomsorg/familjepolitik
- 22. Annat
- 23. Fastighetsskatt
- 24. Handikappfrågor
- 25. Pensioner
- 26. Sveriges ekonomi
- 27. Opinionsmätningar
- 28. Debatter/utfrågningar (även opinionsmätningar om ”vem som vann”)
- 29. Regeringsfrågan (lokalt eller nationellt)
- 30. Valrörelsen
- 31. Skandaler
- 32. Riksdagen
- 99. Ej kodbar

9. Antal citerade/direkta källor _____

10. Nationella politiker _____

11. Internationella politiker _____

12. Övriga partianknutna _____

13. Medborgare samt yrkesföreträdare _____

14. Akademiska/icke-partianknutna experter _____

15. Chefer och högre tjänstemän _____

16. Journalister/medieföreträdare _____

17. Dominerande journalistisk gestaltning

1. Sak
2. Spel
3. Skandal
4. Annan
99. Ej kodbar

OPINIONER OCH OPINIONSMÄTNINGAR

18. Redovisas opinionsundersökningsresultat

1	Ja
2	Nej

19. Om ja, vad är opinionsundersökningens huvudsakliga objekt

1	Partisympti
2	Politikersympti
3	Sakfrågor
4	Regeringsalternativ
5	Annat
alternativ
99	Ej kodbart

20. Är mediet ifråga uppdragsgivare för opinionsundersökningen?

1	Ja
2	Nej
99	Ej kodbart

21. Refereras det till opinionsmätningar eller opinionsresultat	1	Ja
	2	Nej

Bilaga 2.

BASINFORMATION

1. Medium

Varje medium tilldelas ett eget nummer, enligt följande system:

1	Aftonbladet
2	Expressen
3	Dagens Nyheter
4	Svenska Dagbladet

2. Kod

Varje artikel ges ett eget kodnummer, löpande efter den systematik som framgår nedan:

1000--	Aftonbladet
2000--	Expressen
3000--	Dagens Nyheter
4000--	Svenska Dagbladet

3. Rubrik

Skriv ner rubrik eller kort sammanfattning av vad nyheten handlar om: syftet är att kunna identifiera nyheten, så rubriken och sammanfattningen måste inte vara exakt.

4. Datum

Datum då artikel publicerades, skrivet med sex siffror: 260814 o.s.v.

5. Artikelstorlek

Variabeln avser artikelstorlek inklusive bilder. Med "flersidorsartikel" avses artiklar som löper över mer än en sida. Med "helsidesartikel" avses artiklar som i princip täcker en hel sida. Om en artikel

exempelvis täcker nästan en hel sida, men det finns någon notis, så ska den kodas som "helsidesartikel". Med "halvsidesartikel" avses artiklar som täcker i princip en halv sida. Med "kvartssidesartikel" avses artiklar som princip täcker en fjärdedels sida. Med "mindre än en kvartssida" avses artiklar som är mindre än en fjärdedels sida. Kodningen ska utgå från vilket av dessa alternativ som artikelstorleken ligger närmast. Om en artikel exempelvis täcker nästan en hel sida, men det finns någon notis, så ska den kodas som "helsidesartikel"

TOLKANDE

6. Journalistiskt förhållningssätt helhet

Kan besvaras antingen med Beskrivande eller Tolkande. Bedömningen utgår från artikelns/inslagets helhet, där en sammanvägd bedömning görs av huruvida journalisten huvudsakligen beskriver eller tolkar det som har eller kommer att hända.

Kraven för att det journalistiska förhållningssättet ska beskrivas som tolkande ska dock vara lägre än för beskrivande. Det handlar inte om att räkna ord som antingen "beskrivande" eller "tolkande", utan om det journalistiska förhållningssättet. För att frågan ska besvaras med tolkande räcker det med att journalisten i viktiga avseenden gör sina egna tolkningar. Med viktiga avseenden menas att det är de journalistiska tolkningarna som är styrande för den dominerande tolkningen av artikeln. Om exempelvis en journalist skriver "Idag lade moderaterna fram ett förslag om fler poliser för att försöka locka till sig fler röster", då räknas det som ett viktigt avseende därför att tolkningen skapar en tolkningsram som sedan är styrande.

Vid sidan av dessa alternativ finns alternativet Ej kodbar, om en tillförlitlig bedömning av frågans svar ej kan göras

JOURNALISTISK GENRE

7. Journalistisk genre tidningar?

Här finns sex svarsalternativ: Nyhetsartikel, Analys/perspektiv/motsvarande/

Intervju, Sakpolitisk guide, Fristående opinionsredovisning samt Instrukтив artikel. Avgörande vid kodningen är mediets egen vinjettering.

Med nyhetsartikel avses samtliga artiklar som är placerade på nyhetsplats och som inte har någon vinjettering som signalerar till läsaren att artikeln ifråga ej är en nyhetsartikel.

Med Analys/perspektiv/motsvarande avses artiklar som explicit i vinjett anger för läsaren att artikeln innehåller en analys eller motsvarande som ej är en nyhetsartikel. I tveksamma fall ska avgörandet göras utifrån läsarens möjligheter att avgöra om artikeln utgör en analys eller motsvarande, eller en nyhetsartikel.

Till analys/perspektiv/motsvarande räknas utifrån det även artiklar med vinjetter såsom "valresan" eller "partiporträtt". Däremot ingår inte personliga krönikor i undersökningen, eftersom de inte kan anses vara nyhetsjournalistiskt bearbetade.

Med intervju avses intervjuer med från mediet fristående person och att nyheten huvudsakligen fokuserar på vad någon eller några personer har sagt i en intervjusituation.

Med Sakpolitisk guide avses tablåer där partiernas eller andras ståndpunkter redovisas utan någon uppenbar journalistisk bearbetning.

Med Instrukтив artikel avses artiklar som syftar till att instruera läsaren, till exempel "så här poströstar du" eller "så här går öppnandet av riksdagen till".

8. Huvudsakligt tema

Artikelns tema kodas utifrån vilket politiskt ämnesområde som dominerar artikeln enligt följande lista:

1. Jobben/Arbetslösheten/Arbetsmarknad
2. Sjukvården
3. Äldrevården
4. Brott och straff
5. Integration/Invandring
6. Skatterna
7. Boendet
8. Jämställdheten
9. Skola/utbildning
10. EU och Europafrågor (som organisation)
11. Försvar och säkerhet
12. Energifrågan/Kärnkraften
13. Näringslivsfrågor
14. Miljön/Klimatfrågor
15. Infrastruktur/Kommunikationer
16. Social- och sjukförsäkringar
17. Kulturen
18. Biståndet
19. Utrikespolitiken

20. Landsbygdsfrågor/Regionalpolitik
21. Barnomsorg/familjepolitik
22. Annat
23. Fastighetsskatt
24. Handikappfrågor
25. Pensioner
26. Sveriges ekonomi
27. Opinionsmätningar
28. Debatter/utfrågningar (även opinionsmätningar om "vem som vann")
29. Regeringsfrågan (lokalt eller nationellt)
30. Valrörelsen
31. Skandaler

VILKA FÅR KOMMA TILL TALS?

9. Antal citerade/direkta källor?

Med frågan avses det antal källor som får komma till tals i form av talstreck eller hela meningar inom citationstecken. Endast individer kan räknas som källor

10. Nationella politiker

Med nationella politiker avses förtroendevalda personer som exempelvis partiledare, riksdagsledamöter, ministrar, ledamöter i kommun- eller landstingsfullmäktige och EU-parlamentariker. Grunden är att alla som identifieras som i Sverige folkvalda politiker ska kodas som Ja. Däremot ska politiska tjänstemän – exempelvis partisekreterare eller andra anställda inom partierna – inte räknas. De ska istället kodas på V15. Vid kodningen ska antalet nationella politiker som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

11. Internationella politiker

Med internationella politiker avses personer som har politiska positioner i andra länder, exempelvis partiledare, ministrar eller parlamentsledamöter. Vid kodningen ska antalet internationella politiker som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

12. Övriga partianknutna

Med övriga partianknutna avses icke förtroendevalda personer men som representerar ett politiskt parti. Med detta avses exempelvis personer som kandiderar för en plats i en folkvald församling, politiskt sakkunniga kopplade till ett parti, pressekreterare eller andra politiska tjänstemän.

13. Medborgare samt yrkesföreträdare

Med medborgare avses personer som förekommer i nyheterna, antingen i egen person eller i någon specifik yrkesroll eller som företrädare för en viss yrkeskategori. Om någon framträder som småbarnsmamma, som "mannen på gatan" eller "drabbad" ska frågan besvaras med Ja. Detsamma gäller om någon framträder som representant för sig själv och sina åsikter. Även sjuksköterskan som framträder som företrädare för sjuksköterskor ska svaras med Ja. Vid kodningen ska antalet medborgare som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

14. Akademiska/icke-partianknutna experter

Med akademiska/icke-partianknutna experter avses personer som framställs som expert på det område som nyheten behandlar. Om någon är akademiker men också har en partibeteckning ska kodningen avgöras utifrån om personen förekommer som källa i kraft av sin expertis/akademiska ställning eller sin partitillhörighet. Vid kodningen ska antalet akademiska/icke-partianknutna experter som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

15. Chefer och högre tjänstemän

Med chefer och högre tjänstemän avses personer som kan räknas som officiella källor för de myndigheter eller privata organisationer de tillhör och företräder. Det kan exempelvis handla om generaldirektörer, informationschefer eller deras talespersoner. Avgörande vid kodningen är om personen har en högre ställning inom eller företräder organisationen i fråga. Vid kodningen ska antalet nationella chefer och högre tjänstemän inom myndighetssfären samt det privata som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

16. Journalister/medieföreträdare

Med journalist/medieföreträdare avses personer som identifieras utifrån deras roll som journalist eller verksam inom något medium. Det kan exempelvis handla om nyhetsreportrar, ledarskribenter, programledare eller chefredaktörer. Den journalist som rapporterar nyheten ska inte räknas. Om en journalist – exempelvis nyhetsankaret – intervjuar någon annan journalist ska den intervjuade personen räknas. Vid kodningen ska antalet journalister/medieföreträdare som förekommer som källa räknas samman. För definitionen av källa, se ovan.

JOURNALISTISKA GESTALTNINGAR

Med Spelgestaltning avses att texten fokuserar på politik som spel, strategi, relationer mellan politiska aktörer och HUR politik bedrivs. Viktiga indikatorer är ord som "vinnare", "förlorare", spel-, sport- och krigsmetaforer.

Med Sakgestaltning avses att rubriken fokuserar på VAD som har hänt, VAD någon har föreslagit, eller VAD någon har sagt i den mån det syftar på politikens innehåll. För att en rubrik ska kodas som Sakgestaltning krävs att den handlar om politikens sakliga innehåll eller sakliga förhållanden i verkligheten med relevans för politikens innehåll.

Med Skandalgestaltning avses rubriker som fokuserar på skandaler, moralisk eller juridiskt klandervärda beteenden liksom felsägningar hos politiker.

Med Annan avses att rubriker inte passar någon av gestaltningarna ovan, samtidigt som det finns någon form av koppling till politiken.

Exempel på sakgestaltning:

– ”Ny statistik visar att arbetslösheten har ökat de senaste tre månaderna. I en kommentar säger moderaterna att de är oroade över bristen på nya jobb” – detta är en sakgestaltning eftersom det fokuserar på verkliga förhållanden i verkligheten med relevans för sakfrågorna.

– ”Socialdemokraterna vill höja pensionerna, enligt ett uttalande idag, med motiveringen att ”våra äldre förtjänar ökad ekonomisk trygghet än vad de har idag”: detta är en sakgestaltning eftersom den fokuserar på vad partierna tycker.

Exempel på spelgestaltning:

– ”Enligt den senaste opinionsmätningen går socialdemokraterna framåt medan folkpartiet backar”: detta är en spelgestaltning eftersom den fokuserar på vinnare och förlorare i kampen om röster.

– ”Statsminister Göran Persson sade i gårdagens tal att de vill höja barnbidragen, i ett försök att vinna nya röster hos barnfamiljerna”: detta är en spelgestaltning, eftersom fokus ligger på vilka strategiska motiv partiet har eller kan ha för sitt utspel.

– ”Miljöpartiet försvarade idag socialdemokraternas politik under den gångna mandatperioden, och stärkte därmed sin trovärdighet som samarbetspartner och kanske koalitionspartner i en ny socialdemokratisk regering”: detta är en spelgestaltning eftersom motivet till partiets utspel handlar om makt och regeringsfrågan och inte om sakpolitiken som sådan.

17. Dominerande journalistisk gestaltning?

Frågan kan besvaras med Sakgestaltning, Spelgestaltning, skandalgestaltning eller Ej möjlig att avgöra. Det sistnämnda ska användas endast i undantagsfall. För definitioner av de olika gestaltningsformerna, se V20.

OPINIONER OCH OPINIONSMÄTNINGAR

18. Redovisas opinionsundersökningsresultat?

Kan besvaras med Ja eller Nej. För att frågan ska besvaras med Ja krävs att redovisningen är explicit och någorlunda heltäckande. "Webbfrågor" och liknande ska ej räknas som redovisning av opinionsundersökningsresultat.

19. Om ja, vad är opinionsundersökningens huvudsakliga objekt?

Här finns fem svarsalternativ: Partisympti, Politikersympti, Sakfrågor, Regeringsalternativ eller Annat alternativ. Till svarsalternativet Regeringsalternativ räknas även Statsministersympti. Till svarsalternativet Politikersympti räknas även undersökningar som handlar om hur olika partiledare "klarade sig". Markera med 99 om fråga 24 besvarats med Nej.

20. Är mediet ifråga uppdragsgivare för opinionsundersökningen?

Kan besvaras med Ja eller Nej. Markera med 99 om fråga 24 besvarats med Nej.

21. Refereras det till opinionsmätningar eller opinionsresultat?

Kan besvaras med Ja eller Nej. För att frågan ska besvaras med Ja krävs det att det någonstans i texten refereras till någon form av opinionsmätning eller till opinionsläget. Dit räknas även odds gällande valutgången. En redovisning av representativ opinionsundersökning eller ej representativ opinionsundersökning kvalificerar även den för ett Ja, liksom svepande referenser till "opinionen" eller "hur det går" för något parti med avseende på opinionen.

Bilaga 3.

Testkodning 1. Jämförandet av kodningen av Aftonbladet 2004-01-27 samt 2004-12-30.

	<i>Antal felpar</i>	<i>Andel felpar i variabeljämförelse</i>
V.5	3	33%
V.6	2	22%
V.8	5*	56%*
V.9	2	22%
V.12	1	11%
V.13	1	11%
V.15	1	11%
V.17	3	33%
V.18	1	11%
V.19	1	11%
V.20	1	11%

Kommentar: Variablerna som inte redovisas i tabellen har inga felpar. I jämförelsen av de två kodböckerna är variablerna V.1-V.4 borträknade. N = 9 . Antalet felpar = 21. Totala antalet kodpar = 153.

Källa: Testkodning1 OutputMA, se digital bilaga.

Testkodning 1. Jämförande av kodning av Svenska Dagbladet 2004-04-07.

	<i>Antal felpar</i>	<i>Andel felpar i variabeljämförelse</i>
V.5	2	25%
V.6	1	13%
V.8	2	25%
V.17	3	37%

Kommentar: Variablerna som inte redovisas i tabellen har inga felpar. I jämförelsen av de två kodböckerna är variablerna V.1-V.4 borträknade. N = 8 . Antalet felpar = 8. Totala antalet kodpar = 136.

Källa: Testkodning1 OutputRA, se digital bilaga.

Testkodning 1. Jämförandet av kodningen av Dagens nyheter 2004-12-30.

	<i>Antal felpar</i>	<i>Andel felpar i variabeljämförelse</i>
V.5	2	25%
V.6	2	25%
V.8	3	37%
V.9	2	25%
V.13	1	13%
V.15	1	13%
V.17	6*	75%*

Kommentar: Variablerna som inte redovisas i tabellen har inga felpar. I jämförelsen av de två kodböckerna är variablerna V.1-V.4 borträknade. N = 8 . Antalet felpar = 17. Totala antalet kodpar = 136.

Källa: Testkodning1 OutputRM, se digital bilaga.

Tabell #. Andelen artiklar med internationella politiker som källor uppdelat i dominerande journalistisk gestaltning över tre mellanvalsperioder. Procent.									
	<i>Sakgestaltning</i>			<i>Spelgestaltning</i>			<i>Skandalgestaltning</i>		
	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>	<i>2004</i>	<i>2008</i>	<i>2012</i>
Ingen källa	89	88	92	83	74	81	85	80	100
En källa	10	10	8	11	22	14	8	20	0
Fler än en källa	1	2	0	6	4	5	7	0	0
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	109	98	49	120	108	88	26	10	8